

๒๓๒๗

วิทยานิพนธ์

การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีในทศวรรษหน้า
พุทธศักราช 2546-2555

STRATEGIC PLANNING FOR THE MARITIME ACADEMIC
RESOURCE CENTER IN THE NEXT DECADE B.E. 2546-2555

วิทยานิพนธ์

ของ

นางวารีพร ศักดิ์สมบุญ

MRS. WAREEPORN SAKSOMBOON

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขา บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2548

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เดือน ปี..... 21 S.E. 2550

ทะเบียน..... 00212703

หนังสือ

๐๒๐.๑
๖๔๔.๑ ก

๖๖๔.๑
๕.๑

ISBN 974 - 373 - 531 - 3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วิทยานิพนธ์ การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์ในทศวรรษหน้า พุทธศักราช 2546-2555

โดย นางวาริพร ศักดิ์สมบูรณ์

สาขา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (แขนงการจัดการสารสนเทศเพื่อธุรกิจ)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิทวุฒิศักดิ์

กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ

กรรมการ ดร. จุฬา สุขมานพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานบัณฑิตศึกษา

(ดร. สราวุธ เสริมสุขจร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิทวุฒิศักดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ดร. จุฬา สุขมานพ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ھرรษา ศิวรักษ์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(รองศาสตราจารย์ สมชาย พรหมสุวรรณ)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วาริพร คักดีสมบูรณ์. (2548). การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า
พุทธศักราช 2546-2555. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิทูลิศศักดิ์.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ.

ดร. จุฬา สุขมานพ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ
กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ 2. ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับรูปแบบศูนย์วิทย
บริการที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า 2546-2555 3. พัฒนาแผนกลยุทธ์ คือ ห้องสมุดกรรมการ
ขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ โดยร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารร่วมประชุมทางวิชาการ
(Connaissanceurship) ผู้วิจัยสรุปผลการอภิปราย แนวโน้มการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กำหนด
เป้าหมายและตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิปี 2555

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน มีโครงสร้างการบริหารจัดการห้องสมุดยังไม่ได้รับการพัฒนาไปสู่
เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ไม่มีคณะกรรมการบริหารห้องสมุดอย่างเป็นทางการ
บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาให้เรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณสนับสนุนห้องสมุด
น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ส่งผลกระทบต่อการขยายตัว ให้ทันต่อความก้าวหน้าของการ
ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่สามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางวิทยบริการ
พาณิชยนาวินานาชาติและเป็นอุปสรรคปิดกั้นโอกาสที่จะเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงเพื่อการวิจัย

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิกับรูปแบบของศูนย์
วิทยบริการพาณิชยนาวิที่พึงประสงค์ พบว่า รูปแบบช่องว่างสูงสุด คือ 1) ความร่วมมือระหว่าง
ห้องสมุด 2) งบประมาณ 3) โครงสร้างการบริหาร

3. พัฒนาแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิช
นาวิพุทธศักราช 2546-2555 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารร่วมกันกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจ
เลือกกลยุทธ์ “ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก” มีความเห็นสอดคล้อง คือ กลยุทธ์ที่
1 จัดสามกิจกรรม 1) เขียนแผนการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวินานาชาติเพื่อลดช่องว่างด้าน
พัฒนาโครงสร้างการบริหารงาน 2) การบริหารเป็นองค์กรอิสระในกำกับของรัฐ 3) จัดทำโครงการ

เปิดศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิเอเชีย-แปซิฟิกเพื่อร่วมเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายสู่มาตรฐาน ลดช่องว่างด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด กลยุทธ์ที่ 2 จัดสองกิจกรรม 1) เขียนแผนกลยุทธ์การพัฒนาระยะ 5 ปี 2) จัดทำรายละเอียดโครงการต่าง ๆ แผนระยะ 5 ปี กลยุทธ์ที่ 3 จัดสี่กิจกรรม คือ 1) จัดหาระบบ e-Library 2) จัดหา meta data เพื่อวิเคราะห์ web site 3) จัดทำฐานความรู้เฉพาะเรื่องระบบการขนส่งทางน้ำและบุคคลสำคัญทางธุรกิจพาณิชยนาวิของประเทศ 4) จัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศไทยและ แหล่งท่าเรือที่สำคัญ ลดช่องว่างด้านต้นทุนต่อหน่วย กลยุทธ์ที่ 4 จัดสองกิจกรรม คือ 1) จัดหาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาพาณิชยนาวิโดยรวบรวม VDO การสัมมนาทางวิชาการด้านการขนส่งทางน้ำ 2) รวบรวม Audio เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำ จัดทำ Audio Stemming เผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต ลดช่องว่างด้านทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด กลยุทธ์ที่ 5 จัดสามกิจกรรม คือ 1) สืบรวจสารสนเทศการขนส่งทางน้ำพาณิชยนาวิภาษาต่างประเทศในแหล่งสารสนเทศ 2) จัดหาบุคลากรออกไปสำรวจทรัพยากรสารสนเทศระหว่างประเทศ 3) สืบรวจหนังสือการขนส่งทางน้ำระบบอื่นในประเทศ ทั้งร้านจำหน่ายและห้องสมุดพันธมิตร กลยุทธ์ที่ 6 จัดสามกิจกรรม คือ 1) ย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกันเพื่อเป็นอาคารถาวรภายในปี 2549-2552 2) จัดทำอาคารที่จอดรถภายในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ 3) เขียนผังการใช้อาคารเพื่อการออกแบบ ตกแต่งภายใน

Vareeporn Suksomboon. (2005). Strategic Planning of the Commercial Navy Information Service Center for the next decade of 2003 – 2012. Thesis for master degree. Bangkok : Graduate School, BanSomdej Choa Phraya University.

Thesis Committee : Vice - Professor Dr. Nantha Vitvuthisuk.
 Assistant – Professor Dr. Chachaval Vongprasert.
 Dr. Chula Sukmanoop.

The objectives of this research are 1) to study on the present situation of the Commercial Navy Information Service Center, Department of Watering Transportation and Commercial Navy, 2) the comparison study of the present situation and the desirable pattern of the information service center for the next decade of 2003 – 2012, 3) the development of strategic plan of the library of the Department of Watering Transportation and Commercial Navy, which will be in the cooperation meeting of the connoisseur and the administer. The conclusion reports on the tend of starting to set up the Commercial Navy Information Service Center and to assign the target and the decision to choose the strategic plan of the Commercial Navy Information Service Center on 2012.

The results of the research,

1. Present situation found that the structure of the library administration is still not be developed to the library standard of 2001, there is no formal library administrative committee, there is no development of the person in responsibility to learn of the technology in continuing, the library supporting budget is under the assign standard which effect to the effective expanding of the library to the progressiveness of the information technology and the communication, so the Commercial Navy Information Service Center can not be international developed, which is an obstacle of the chance of being the reference resource of the research.

2. The result of the comparison of present situation of the Commercial Navy Information Service Center and the desirable pattern of the Commercial Navy Information Service Center found most of the pattern has the vacancy in 1) cooperation between the library 2) budget and 3) administrative structure.

3. The development of the strategic plan of the Information Center of the Department of Watering Transportation and Commercial Navy for the 2003 - 2012, which is the cooperation

meeting of the connoisseur and the administer to report of the objective and decision of the strategy for “the Asia - Pacific Commercial Navy Information Service Center” and assign for first strategy of 3 activities as are 1) to form the plan to set up international Commercial Navy Information Service Center to reduce the vacancy in developing the administrative structure, 2) to form the autonomic organization administration in the state regulation, 3) to produce the program of setting up the Asia – Pacific Commercial Navy Information Service Center in the occasion of celebrating the 60th reigning of his majesty the King, the program will be developed to the standard net that reduce the vacancy in cooperation of the libraries. The Second strategy of 2 activities as are 1) to form the strategic plan of 5 years development, 2) to bring about the descriptive projects of the 5 years program. The third strategy of 4 activities as are 1) to procure for the e – Library system, 2) to procure for the meta data for web site analysis, 3) to create knowledge base specific on water transportation system and the important person specific on national commercial navy business, 4) to create the museum – like about the important place of Thailand waterway, and important piers, which will help reduce vacancy of the budget per unit. The fourth strategy of 2 activities as are 1) to procure the information resources specific for the field of commercial navy by collecting of the expertise seminar VDO of waterway transportation, 2) to collect of the audio about the waterway transportation, and to create of the audio stemming to publicize through internet to reduce the vacancy on the lack of information library resources. The fifth strategy of 3 activities as are 1) to survey for the information resources of water\way transportation of English commercial navy, 2) the procure of the person for surveying of the international information resources, 3) to survey of the publications on other waterway transport system in Thailand, that are publishing in bookstores and in library-net. The sixth strategy of 3 activities as are 1) to mobilize each library of each faculties together for being in the same permanent building within the year 2006 – 2009, 2) to build up the parking building in the Department of Watering Transportation and Commercial Navy, 3) to draft the plan of using the building for laying out the plan of interior decoration.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิชาวุฒิก็คี ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ھرรษา ศิวรักษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ กรรมการที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบเพื่อให้วิทยานิพนธ์ มีความถูกต้อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์และ ดร.จุฬา สุขมานพ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศการขนส่งและจราจรกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการอภิปรายเป้าหมายของการจัดทำกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจพาณิชย์นาวี นายสุธีระ อริยวงกิจ และนักวิชาการคอมพิวเตอร์ 9 ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นายเสรี อติภักตะ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วรากรณ์ บวรศิริ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบความถูกต้อง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด สำนักส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี และผู้อำนวยการสำนักวิชาการและแผน กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

วารีพร ศักดิ์สมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
ประกาศนุญการ.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง แผนภูมิ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
ข้อจำกัดในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ตอนที่ 1 ห้องสมุดสมัยใหม่.....	7
1.1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์	8
1.2 ห้องสมุดดิจิทัล.....	9
1.3 ห้องสมุดเสมือนจริง.....	9
1.4 ห้องสมุดประสม.....	9
ตอนที่ 2 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544	10
2.1 โครงสร้างการบริหาร.....	10
2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ.....	10
2.3 บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	10
2.4 ทรัพยากรสารสนเทศ	11
2.5 บุคลากร.....	11
2.6 มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค	11
2.7 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ห้องสมุด	11

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.8	งบประมาณ	12
2.9	เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด	12
ตอนที่ 3	กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ห้องสมุด	13
3.1	การกำหนดแนวทางการวางแผน.....	19
3.2	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร.....	20
3.3	การกำหนดวิสัยทัศน์.....	21
3.4	การกำหนดพันธกิจ/ภารกิจ หรือ อาณัติ.....	21
3.5	การกำหนดกลยุทธ์หลักของหน่วยงาน.....	21
3.6	การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	21
3.7	การติดตาม ประเมินผลตามตัวชี้วัด	21
ตอนที่ 4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
4.1	งานวิจัยในประเทศ.....	25
4.2	งานวิจัยต่างประเทศ	25
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	29
ตอนที่ 1	ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชย์เป็นข้อมูลในการตอบ วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1	29
ขั้นที่ 1	ศึกษาแนวโน้มของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์และแผนกลยุทธ์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์	30
ขั้นที่ 2	สรุปผลการสังเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ-สภาพปัจจุบัน	30
ขั้นที่ 3	ระดมแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสม	30
ตอนที่ 2	ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการ พาณิชย์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ในทศวรรษหน้า (2546- 2555) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 2	31
ขั้นที่ 4	ตรวจสอบความเหมาะสมของภาพทั้งประสงค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	31
ขั้นที่ 5	กำหนดรูปแบบช่องว่าง.....	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 พัฒนากลยุทธ์ ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ	31
เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 3	
ขั้นที่ 6 อภิปราย สร้างแผนกลยุทธ์	31
ขั้นที่ 7 สรุปแผนกลยุทธ์	32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ	
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ตามเกณฑ์มาตรฐาน	
ห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544	34
บทที่ 5 สรุป ประเมินผล และข้อเสนอแนะ.....	52
1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	52
2. ขอบเขตของการวิจัย	52
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	55
6. สรุปผลการวิจัย.....	56
7. แผนกลยุทธ์	56
8. การอภิปรายผลการวิจัย.....	57
9. ข้อเสนอแนะ.....	57
9.1 ผลการวิจัยที่ควรแก่การเสนอผู้บริหารระดับสูง	57
9.2 ผลการวิจัยที่ควรเสนอแนะบรรณารักษ์	
และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด	58
9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	58
บรรณานุกรม	59

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม.....	63
ภาคผนวก ข.	สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ.....	65
ภาคผนวก ค.	สรุปผลการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ห้องสมุด กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	69
ภาคผนวก ง.	สรุปสาระสำคัญแผนปฏิบัติการปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชยนาวี	73
ภาคผนวก จ.	ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะพ.ศ. 2544.....	86
ภาคผนวก ฉ.	ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1 จัดทำตารางความสัมพันธ์แบบLSWOT Matrix	20
2 การสังเคราะห์ระบบงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่คัดสรร.....	28
3 เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544.....	34
4 ความสัมพันธ์แบบสวิตช์ แมททริกส์	42
5 โครงการพัฒนาศูนย์วิทยบริการพาณิชยน์แห่งเอเชีย-แปซิฟิก	50
6 เป้าประสงค์และกลยุทธ์ กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี.....	84

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนที่	
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
“การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546-2555)”	
2 ขั้นตอนการวิจัย	29
3 การแบ่งส่วนราชการและการแบ่งงานภายใน	70

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจของความสำเริงในโลกยุคสังคมนิยม ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ในด้านความสามารถในการแข่งขันอันเป็นผลจากการเปิดเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ องค์ประกอบส่วนหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน คือ แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ 2545 : 282-284)

โลกปัจจุบัน เป็นยุคแห่งความหลากหลายรูปแบบและระบบ ทำให้เกิดผลกระทบต่อ การบูรณาการสารสนเทศ การแสวงหาความรู้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยสาขาวิชาชีพพาณิชยนาวิ และสหวิทยาการที่เกี่ยวข้องหรือผู้ให้บริการสารสนเทศ จำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีทัศน์ทางการสืบค้น แนวใหม่ บุคลากรทางธุรกิจพาณิชยนาวิซึ่งเป็นผู้เรียนและผู้ปฏิบัติต้องรู้จักสืบค้นและแสวงหา ข่าวสารความรู้และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิได้ตระหนักถึงปัญหาของโลกยุคไร้พรมแดน จึงเห็นความจำเป็นต้องพัฒนาศูนย์วิทยบริการให้มีศักยภาพสูงในการบริการด้านข้อมูลข่าวสารสารสนเทศพาณิชยนาวิ ให้สามารถตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงานทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะธุรกิจการขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศและเป็นอุตสาหกรรมตัวแปรสำคัญที่เสริมศักยภาพ และประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งเป็นแหล่งการจ้างแรงงานและนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ อีกทั้งสร้างความมั่นคงให้กับประเทศในภาวะฉุกเฉินและในยามปกติ มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการส่งออกสินค้าของประเทศให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เพื่อประโยชน์ต่อการแข่งขันในเวทีโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ 2546:1) ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายเหล่านี้ เป็นแรงกระตุ้นและแรงกดดันให้ศูนย์วิทยบริการ/ห้องสมุดต้องปรับตัว จะปรับอะไร อย่างไร แต่ไหน จะบริหารจัดการอย่างไร จึงจะบรรลุผลในการดำเนินการให้ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิเป็นแหล่งสารสนเทศที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงต้องดำเนินการสร้างแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการตอบสนองภารกิจของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ กระทรวงคมนาคม ด้านการพัฒนาหน่วยงานการขนส่งทางน้ำทั้งในภูมิภาคที่กระจายอยู่ทั่วประเทศโดยเฉพาะการขนส่งชายฝั่งทะเลตามลำน้ำภายในประเทศ และเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จะต้องกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิให้เป็นหน่วยงานที่สามารถตอบสนองสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ

ในสภาพปัจจุบัน ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิมีข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สามารถดำเนินการให้สนองหลักการที่กล่าวมาข้างต้นได้ ทั้งนี้เพราะสาเหตุที่สำคัญดังต่อไปนี้

(กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ 2546 : 1 – 4)

1. ปัญหาด้านเทคโนโลยี
2. ปัญหาด้านอัตรากำลัง
3. ปัญหาด้านบริการล่าช้า
4. ปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรสารสนเทศพาณิชยนาวิ
5. ผู้ใช้ต้องการสารสนเทศที่หลากหลายและมีคุณค่า
6. กิจกรรมการขนส่งทางน้ำภูมิภาคต้องการต้นทุนปัญหาที่มีคุณค่าและการวิจัย

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ เป็นองค์กรภาครัฐที่มีพันธกิจด้านนโยบายพาณิชยนาวิของประเทศซึ่งได้จัดทำแผนหลักพาณิชยนาวิของประเทศขึ้น เพื่อพัฒนาธุรกิจการทำเรือภายในประเทศและระดับสากล/ท่าเรือ อู่ต่อ-ซ่อมเรือในภูมิภาคและกิจการเกี่ยวเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการรวบรวม จัดระบบสารสนเทศระดับภูมิภาคในเชิงรุกให้เป็นสารสนเทศที่มีคุณค่า นำกลับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภูมิภาคได้อย่างแท้จริง รวมทั้งต้องระดมงานวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งใน/ต่างประเทศมาใช้ในการวิจัย การพัฒนาภูมิภาคหน่วยงานในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิที่สามารถตอบสนองภารกิจนี้ คือ“ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ” จึงต้องพัฒนาให้มีศักยภาพสูงในการจัดการสารสนเทศภูมิภาคให้มีคุณค่าสูงขึ้นสามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ กระทรวงคมนาคม
2. ศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า (2546-2555)
3. พัฒนาแผนกลยุทธ์ ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ในทศวรรษหน้า (2546-2555)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี ตามสภาพปัจจุบัน
2. ศึกษาศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า (2546-2555)
3. การวิจัยนี้จะครอบคลุมเฉพาะการรับรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีที่มีการปฏิรูปองค์การ แผนกลยุทธ์ในการพัฒนากิจการพาณิชย์นาวีและมีส่วนร่วมศึกษา ร่างแผนจนถึงปัจจุบันของผู้บริหารสูงสุดในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี เฉพาะผู้ใช้บริการเท่านั้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

สถานการณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจะวิจัยตามสภาพที่เป็นจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี (Merchant Marine Training Centre) หมายถึง สถาบันการฝึกอบรมนักเดินเรือทุกระดับชั้นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยเพื่อไปประกอบอาชีพในเรือสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศ ตามหลักสูตรมาตรฐานสากลขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization) สนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวีของประเทศไทยและเป็นสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปและหลักสูตรพิเศษ ตามโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี หมายถึง หน่วยงานที่เป็นห้องสมุดเฉพาะที่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อการปฏิบัติและพัฒนางาน รวมทั้งกิจกรรมพาณิชย์นาวี

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ หมายถึง เกณฑ์ หรือ แนวทางสำหรับองค์กรภาครัฐ เอกชน บริษัท ธนาคาร จัดกิจกรรมหรือบริการให้ได้มาตรฐานตลอดจนมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

สภาพศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีในปัจจุบัน หมายถึง ผลที่ได้จากการระดมความคิดในช่วงปี 2546-2548

ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีที่พึงประสงค์ หมายถึง รูปแบบศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีในทศวรรษหน้า (2546-2555) ที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามพิจารณาตัดสินซึ่งสร้างจากข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารต่าง ๆ ที่

เสนอภาพ และแนวโน้มของห้องสมุดเฉพาะ และจากการนำเสนอ / วิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) มีการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึง แมทริกส์การตัดสินใจ ซึ่งเป็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจกับงานบริหารที่ต้องตัดสินใจที่มีความเหมาะสม สอดคล้องสอดคล้องกับแนวโน้มการบริหารในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2546-2555) ผลการวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการ ดังนี้

สำหรับผู้บริหาร กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม

- 1) ทำให้ผู้บริหารมองเห็นภาพรวม ลักษณะที่แท้จริงของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีที่เกิดขึ้นในอนาคตและในระยะยาว
- 2) ทบทวนบทบาท หน้าที่เพื่อตัดสินใจ ตามลักษณะงานบริหารศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
- 3) พัฒนาแนวคิด กระบวนการ รูปแบบ ทิศทางวิธีการที่เสนอในงานวิจัยไปใช้ในการบริหารงานศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้โดยตรง และชัดเจน

ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีรูปแบบแผนกลยุทธ์เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อประกอบการวางนโยบาย พัฒนาศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีให้สอดคล้องกับภารกิจของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีในระยะยาวและการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องและสอดคล้องกับแนวโน้มของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีในทศวรรษหน้า (2546 -2555) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ประกอบด้วย ทฤษฎีและบริบทการบริการห้องสมุด

1. แนวคิด ทฤษฎีของห้องสมุดสมัยใหม่

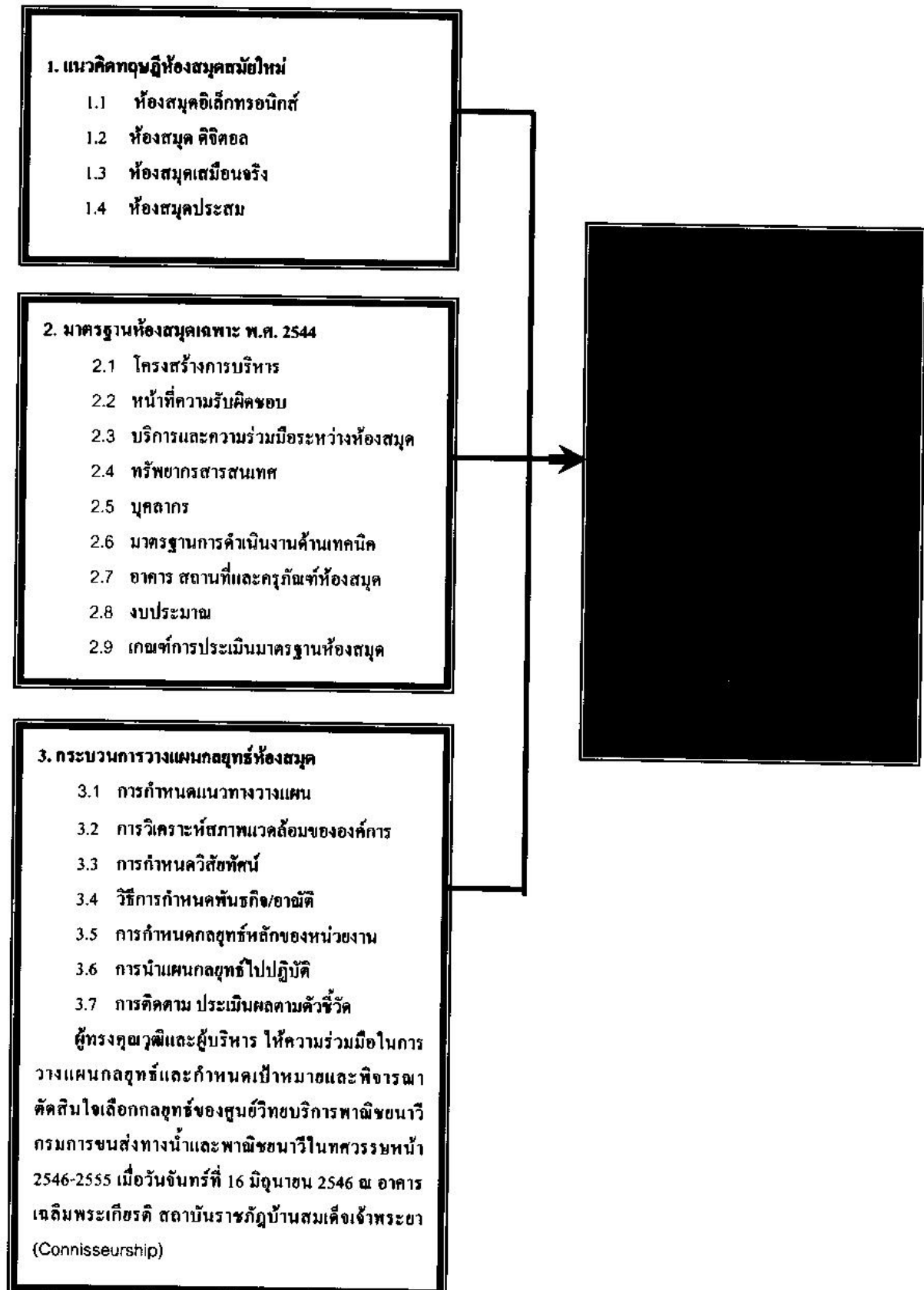
1.1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

1.2 ห้องสมุดดิจิทัล

- 1.3 ห้องสมุดเสมือนจริง
- 1.4 ห้องสมุดประสม
- 2. มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544
 - 2.1 โครงสร้างการบริหาร
 - 2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ
 - 2.3 บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
 - 2.4 ทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.5 บุคลากร
 - 2.6 มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค
 - 2.7 อาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด
 - 2.8 งบประมาณ
 - 2.9 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด
- 3. กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ห้องสมุด
 - 3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก
 - 3.2 วิธีการกำหนดวิสัยทัศน์
 - 3.3 วิธีการกำหนดพันธกิจ / วัตถุประสงค์
 - 3.4 การวางตำแหน่งกลยุทธ์
 - 3.5 กำหนดแผนงาน / โครงการตามกลยุทธ์
 - 3.6 การประเมินผลงานตามตัวชี้วัด

ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำแนวคิดทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
“การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ ในทศวรรษหน้า (2546-2555)”

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546-2555) เป็นการนำแนวคิดการวางแผนกลยุทธ์และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์เป็นรูปแบบในการวางแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิทยบริการ ให้เป็นองค์กรประกอบสนับสนุนหลักที่เป็นแกนสมองและคลังแห่งความรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญสามารถสร้างองค์ความรู้ให้เป็นแหล่งทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กรภาครัฐ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเชิงรุก สามารถตอบสนองความต้องการของประชาคมธุรกิจเอกชนได้ดียิ่งขึ้นในอนาคต โดยตระหนักถึงภารกิจแห่งการเชื่อมโยงและการกระจายอำนาจจากส่วนกลางออกไปสู่ภูมิภาคซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ห้องสมุดสมัยใหม่

- 1.1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
- 1.2 ห้องสมุดดิจิทัล
- 1.3 ห้องสมุดเสมือนจริง
- 1.4 ห้องสมุดประสม

ตอนที่ 2 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

- 2.1 โครงสร้างการบริหาร
- 2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ
- 2.3 บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
- 2.4 ทรัพยากรสารสนเทศ
- 2.5 บุคลากร
- 2.6 มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค
- 2.7 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ห้องสมุด
- 2.8 งบประมาณ
- 2.9 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด

ตอนที่ 3 กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ห้องสมุด

- 3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
- 3.2 วิธีการกำหนดวิสัยทัศน์

- 3.3 วิธีการกำหนดพันธกิจ / อาณัติ
- 3.4 การวางตำแหน่งกลยุทธ์
- 3.5 กำหนดแผนงาน / โครงการตามกลยุทธ์
- 3.6 การประเมินผลงานตามตัวชี้วัด

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 ห้องสมุดสมัยใหม่

1.1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

แนวคิดในงานเขียนของ Dowlin (1984 : 27-33) เน้นพื้นฐานหลัก 2 ประการ คือ 1) การเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมากมายและกว้างขวาง 2) การใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ในการเพิ่มและจัดการทรัพยากรสารสนเทศ แนวคิดนี้ คือ องค์การที่ใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีทั้งใน/นอกองค์การ รวมทั้งแหล่งสารสนเทศออนไลน์ในระดับภูมิภาค ระดับชาติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญสารสนเทศ/นักเอกสารสนเทศ ในห้องสมุดช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสาร ช่วยเหลือผู้ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศ ภาพของห้องสมุดชัดเจนขึ้นในรูปแบบของเป็นแหล่งจัดเก็บวัสดุตีพิมพ์และเป็นแหล่งที่ให้การเข้าถึงสารสนเทศอย่างสะดวกรวดเร็ว แนวโน้มการจัดบริการสารสนเทศของห้องสมุดเพื่อผู้ใช้ในปัจจุบันและอนาคตจึงใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเผยแพร่สารสนเทศแก่ผู้ใช้เป็นส่วนใหญ่(พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ 2538:1-11) และสอดคล้องกับ แนวคิดที่ระบุไว้ในการประชุมของยูเนสโกที่ฮาวานา(UNESCO,1999) ระบุว่า “จำเป็นต้องนำวัฒนธรรมของข้อมูลข่าวสารเข้ามาสู่ระบบการศึกษาของภูมิภาค” ดังนั้น การมีทรัพยากรสารสนเทศจึงมีความจำเป็นและต้องสอดคล้องผสมผสานกันของข้อมูลและการสื่อสารจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ พลวัตรของห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ของอนาคต(Brophy,2000:78-89) ซึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ฐานข้อมูลวารสาร หนังสือของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคที่เป็นพลวัตร/พหุสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Multimedia Electronic Information/dynamics) หมายถึง สิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ หลากหลายชนิดจะทวีความหลากหลายยิ่งขึ้นโดยผู้ใช้สามารถยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (วารสารและหนังสือพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ ทัศนศึกษา) โดยนิยมใช้ข้อมูลจากบัตรเครดิต เพื่อค้นหาข้อมูลที่บ้านหรือที่ทำงาน หรือในรถต่อเรือหรือ เรือต่อรถไฟ (Multi-Modal Transport) หรือ การใช้สื่อโทรคมนาคมร่วมด้วย เช่น โทรศัพท์มือถือช่วยให้การติดต่อสื่อสารข้อมูลนั้นถึงผู้รับปลายทางที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

1.2 ห้องสมุดดิจิทัล

การบริการจัดเก็บสื่อดิจิทัลอยู่ในสื่อหลายรูปแบบ เช่น งานแม่เหล็ก/งานออปติคัล เนื้อหาสารสนเทศแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เนื้อหาอยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์อ่านได้ และ 2) เนื้อหาวัสดุเปลี่ยนจากรูปแบบเดิม เช่น หนังสือ จุลสาร รูปภาพ เสียงบันทึกมีพร้อมทั้งภาพ ในการเข้าถึงสารสนเทศดิจิทัลต้องใช้เครื่องอ่านมัลติมีเดีย ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ (นงลักษณ์ ไม่น่ายกย, 2543:35) ปัจจุบัน ห้องสมุดดิจิทัลเน้นการพัฒนา รูปแบบบริการโดยรวมเนื้อหาตามความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ

1.3 ห้องสมุดเสมือนจริง

การบริการภายในห้องสมุดเสมือนจริงเป็นการจำลองวิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ภายในห้องสมุดโดยผู้ใช้บริการสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยนิ้วมือสัมผัสเป็นพิมพ์และใช้เมาส์ชี้เป้าหมายที่ต้องการค้นหา ทุกข้อมูลต่างๆจากหนังสือ วารสาร เอกสารที่บันทึกไว้ในฐานข้อมูลก็จะปรากฏขึ้นมากเหมือนผู้ใช้กำลังเปิดเล่มหนังสือ วารสารอ่านจริง ๆ ซึ่งมีทั้งเสียง และภาพปรากฏตามเมาส์ที่ชี้ไปตามตัวอักษร ทั้งนี้ เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่สามารถโต้ตอบกันได้ (Interactive Technology) โดยใช้วิธี Scan ภาพผสมผสานกับระบบพหุสื่อได้ ภาพที่ปรากฏออกมาเป็นภาพเสมือนจริง ช่วยให้การค้นหาข้อความแต่ละบรรทัด หรือ บทความที่ผู้ต้องการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (น้ำทิพย์ วิภาวินและคณะ, 2540: 49-53) และสอดคล้องกับผู้พัฒนาโปรแกรม Adobe Acrobat 7.0 Professional ใช้ประชุมเชิงปฏิบัติการในการผลิต e-Book สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ประสิทธิ์ คล่องงูเหลือม, 2547 : 1-5)

1.4 ห้องสมุดประสม

การให้บริการของห้องสมุดประสมแตกต่างจากห้องสมุดอื่นๆตรงที่สามารถนำเทคโนโลยีหลายรูปแบบมาจากหลายแหล่งนำมาประยุกต์ใช้ในห้องสมุดทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า ห้องสมุดสื่อประสม ซึ่งการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงกับสื่อหลายประเภท

ห้องสมุดดิจิทัล และห้องสมุดเสมือนจริง เป็นสิ่งท้าทายความสามารถของผู้บริหารห้องสมุดจะต้องสร้างบริการผสมผสานกันอย่าง “ไร้รอยต่อ” สำหรับผู้ใช้ส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ โดยระบบเชื่อมต่อให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องปรับกลวิธีการค้นและเปลี่ยนคำค้นแต่ละครั้งเมื่อใช้แหล่งต่างกัน (ประภาวดี สืบสนธิ์ 2544 : 154)

สรุป ห้องสมุดดิจิทัลและห้องสมุดเสมือนจริงกำลังมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารองค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าด้านบริการให้รวดเร็ว และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้ได้รับความพึงพอใจ

ตอนที่ 2 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะเป็นการกำหนดความต้องการเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงาน ปรับปรุงงานห้องสมุดยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสนองตามประกาศพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

2.1 โครงสร้างการบริหาร

ห้องสมุดเฉพาะ หมายถึง ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร หรือเรียกชื่ออื่นที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง ห้องสมุดเฉพาะ

2.1.1 ห้องสมุดเฉพาะมีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการทางวิชาการ

2.1.2 ห้องสมุดเฉพาะควรเป็นหน่วยงานเอกเทศ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงกับผู้บริหารระดับสูงของ

2.1.3 ห้องสมุดเฉพาะควรมีฐานะ เทียบเท่าหน่วยงานทางวิชาการในองค์กร

2.1.4 มีคณะกรรมการบริหารห้องสมุด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานห้องสมุดรวมทั้งการพิจารณาติดต่อแหล่งทุนสนับสนุนกิจการห้องสมุด

2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ

จัดหาเก็บรวบรวม พัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ที่เป็นผู้จัดทำ สารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย รายงานการประชุมทางวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วัสดุย่อยส่วนต้นฉบับ ตัวเขียน โสตทัศนวัสดุ ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในสาขาวิชาเฉพาะและในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของทรัพยากรสารสนเทศทั้งหมดที่มีอยู่ในห้องสมุด จัดทำรายงาน สรุปภารกิจและกิจกรรมประจำปี เสนอต่อหน่วยงานเจ้าสังกัดและเผยแพร่ต่อผู้ให้บริการ

2.3 บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

2.3.1 มีบริการสารสนเทศ คือ บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการข่าวสารทันสมัย บริการเลือกสรรสารสนเทศเฉพาะบุคคล บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าทางวิชาการ บริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศ และบริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุด

2.3.2 ให้บริการในระบบเครือข่าย เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ เพื่อให้คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

2.4 ทรัพยากรสารสนเทศ

2.4.1 จัดหา จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ รวบรวม พัฒนารูปแบบข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาที่ทันต่อความก้าวหน้าทางวิทยาการให้เพียงพอแก่ผู้ใช้บริการตรงต่อความต้องการของหน่วยงานในสาขาวิชาเฉพาะรวมกันไม่ต่ำกว่า 10,000 รายการทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดควรมี เช่น หนังสือวิชาการและหนังสืออ้างอิง รายงานการวิจัย และ รายงานการประชุมทางวิชาการในสาขาวิชาเฉพาะวารสาร และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในสาขาวิชาเฉพาะฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาสื่อสารสนเทศอื่น ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.5 บุคลากร

2.5.1 บรรณารักษ์ อย่างน้อย 1 อัตรา นักเอกสารสนเทศ หรือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดอย่างน้อย 1 อัตรา เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลอย่างน้อย 1 อัตรา และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตามความจำเป็น มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์

2.5.2 การเพิ่มอัตราบุคลากรควรพิจารณา ดังนี้

(1) ห้องสมุดเฉพาะที่มีบริการพิเศษ ได้แก่ งานผลิตบรรณานุกรม งานผลิตสารบัญชานิตยสาร งานรวบรวมบรรณานุกรม งานบริการเลือกสรรสารสนเทศเฉพาะบุคคล งานบริการโสตทัศนวัสดุ ควรเพิ่มบรรณารักษ์หรือนักเอกสารอย่างน้อย 1 อัตรา

(2) ห้องสมุดเฉพาะที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินงานให้มีเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลอย่างน้อย 1 อัตรา ในกรณีที่ห้องสมุดได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ของตนเองให้มีเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น 1 อัตรา และตำแหน่งอื่นให้เพิ่มขึ้นตามความจำเป็น

2.6 มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค

ห้องสมุดเฉพาะต้องใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานสากลเพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ การรวบรวมบรรณานุกรม การทำดัชนี สารบัญชานิตยสาร และงานเทคนิคอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการปฏิบัติงาน

2.7 อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

2.7.1 อาคารห้องสมุดเฉพาะ เป็นห้องหรืออาคารเอกเทศ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่สะดวกแก่การให้บริการ มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้บริการ และควรคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ต่อผู้ใช้บริการที่เป็นผู้พิการ

■ มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ มีการระบายอากาศ มีระบบควบคุมความชื้น ระบบป้องกันสาธารณภัยอย่างเหมาะสม และได้มาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีของผู้ใช้บริการและผู้ปฏิบัติงาน

- จัดสรรพื้นที่ภายในห้องสมุดให้มีขนาดอย่างน้อย 300 ตารางเมตร หรือ โดยคำนวณพื้นที่สำหรับจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศจำนวน 80 ตารางเมตร ต่อ 10,000 รายการ

- จัดพื้นที่สำหรับงานบริการโสตทัศนวัสดุ งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย หรือสื่อผสม อย่างน้อย 50 ตารางเมตร

- มีที่นั่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของผู้ใช้บริการ ขนาดพื้นที่ 3 ตารางเมตร ต่อผู้ใช้บริการ 1 คน

- จัดพื้นที่ให้เพียงพอสำหรับบุคลากรห้องสมุด โดยคิดพื้นที่ 9 ตารางเมตร ต่อบุคลากร 1 คน

2.7.2 มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและการบริการอย่างเพียงพอ

2.8 งบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินการอย่างเพียงพอเป็นประจำทุกปีสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในปีแรกได้รับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของงบประมาณองค์กร ในปีต่อไป ไปคิดอัตราการเพิ่มของราคาวัสดุครุภัณฑ์ทุกประเภทโดยเฉลี่ยได้รับงบประมาณไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนที่ห้องสมุดเคยได้รับในปีที่ผ่านมา หรือจัดหากองทุนสนับสนุนพัฒนาห้องสมุดจากแหล่งทุนอื่นตามความเหมาะสม

2.9 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด

ควรใช้เกณฑ์มาตรฐาน P.S.O. ของสำนักงาน ก.พ. หรือเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยแต่ละหน่วยงาน

การประเมินพึงครอบคลุมนข้อกำหนดต่อไปนี้

2.9.1 บริการ หมายถึง ความรวดเร็ว ถูกต้อง ความสามารถในการเข้าถึง และความสามารถในการสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.9.2 ทรัพยากร หมายถึง ความครอบคลุม ถูกต้อง เชื่อมโยง ทันสมัย น่าเชื่อถือ ความสามารถในการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการข้อมูล

2.9.3 บุคลากร ประเมินปริมาณ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการห้องสมุดแผนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรและได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในพันธกิจขององค์กร

2.9.4 การดำเนินงานเทคนิค เกณฑ์ประเมินได้แก่ ความถูกต้อง รวดเร็ว น่าเชื่อถือ ความสามารถในการเข้าถึงตรวจสอบได้ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน

2.9.5 อาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ ประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

2.9.6 งบประมาณ ประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

สรุป มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะเป็นสิ่งจำเป็นในการเชื่อมโยงองค์ประกอบภายในระบบให้ทำงานร่วมกันได้มาตรฐานทางเทคนิคที่มีการใช้ร่วมกันทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเป็นไปด้วยความสะดวกและส่งผลให้ห้องสมุดแต่ละแห่งสามารถยกระดับโครงสร้างการบริหาร และประสิทธิภาพของบริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ บุคลากร และมาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค ทำให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้แต่ละกลุ่มแต่ละคนได้ผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ ทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ จึงเป็นข้อกำหนดขั้นต่ำที่จะดำเนินการให้ห้องสมุดสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นข้อกำหนดเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาชีพ รวมถึงข้อกำหนดซึ่งเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบห้องสมุดในทุกระดับ (แม้นมาส ขวลิขิต 2529 : 1) นอกจากการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานฯ แล้ว ยังต้องดำเนินการตามภารกิจ รวมถึงอาคาร สถานที่/ครุภัณฑ์ห้องสมุด/งบประมาณ ประการสำคัญ คือ การประเมินมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีเพื่อรองรับนโยบายการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) และเพื่อพัฒนาในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการขนส่งระหว่างประเทศในอนาคต

ตอนที่ 3 กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ห้องสมุด

การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) หมายถึง การวางแผนรวมขององค์การที่

คำนึงถึงองค์ประกอบ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอก ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ข้อความที่ชี้ชัดถึงภาพลักษณ์ขององค์การที่พึงประสงค์ในอนาคต มีแนวคิดและหลักการสำหรับชี้นำองค์กร ซึ่งเป็นต้นแบบของการบวนการโดยแสดงถึงเทคโนโลยีและเครื่องมือในอนาคตบอกถึงสภาพแวดล้อมในงานที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า กลยุทธ์และผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนต้องได้รับการยอมรับสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกนัยหนึ่ง การวิสัยนี้ กำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ (Vision) ยังเป็นสภาพและการดำเนินงานขององค์การที่ต้องการให้เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไข แนวโน้มของสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่คาดคะเนไว้ ซึ่งเป็นกรอบความคิดเกี่ยวกับสภาพในอนาคตขององค์การ ที่ทุกคนในองค์การมีความปรารถนาร่วมกันที่จะมุ่งมั่นทำให้กลายมาเป็นความจริง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การเรียนรู้ ริเริ่ม ทดลองสิ่งใหม่ ๆ ของบุคลากรในองค์การเป็นไปในทิศทาง หรือกรอบแนวทางที่มุ่งไปสู่จุดเดียวกัน คือ สภาพ

ขององค์การที่ทุกคนต้องการและเพื่อป้องกันการเรียนรู้แบบต่างคนต่างทำไปคนละทิศทางจนสูญเสียความเป็นองค์การที่ทุกคนมีจุดหมายร่วมกัน

2. พันธกิจ ภารกิจ (Mission) / อำนาจ (Mandate) หมายถึง องค์การที่ได้รับการจัดตั้งมาจากความจำเป็นตามอำนาจที่มาจากแหล่งต่าง ๆ องค์การภาครัฐต้องดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลกำหนดภารกิจมี 2 ระดับ คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์การที่สังคมกำหนดให้ ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ แต่ไม่ควรเปลี่ยนไปจนไม่สอดคล้องกับการกิจดั้งเดิมขององค์การดำเนินการ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ (Organizational Mission) ซึ่งเปรียบเสมือนวัตถุประสงค์ของแผน

3. วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง การกำหนดจุดหมายที่ชัดเจนจะมีลักษณะที่แยกออกเป็นหลายด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ด้านปฏิบัติการ ด้านลูกค้า ด้านการปรับปรุงคุณภาพต่าง ๆ ซึ่งนำวิธีการของถิซิดสมดุล หรือ Balance Scorecard (BSC) มาปรับใช้และมีการกำหนดดัชนีชี้วัดผลสำเร็จในแต่ละวัตถุประสงค์ เพื่อนำหน่วยงานให้บรรลุความต้องการที่จะเป็นในอนาคต

4. เป้าหมาย (Goal) หมายถึง การกำหนดจุดหมายที่หน่วยงานต้องการบรรลุภารกิจที่กำหนดไว้ คือ ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายที่วางไว้ล่วงหน้าเพื่อพัฒนาสู่วิสัยทัศน์ (ควรประกอบด้วยเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ)

5. ค่านิยม/วัฒนธรรมขององค์การ (Organizational Culture) หมายถึง ปทัสถานและค่านิยมร่วมของบุคคลในองค์การเป็นแนวทางในการกระทำ หรือปฏิบัติงาน

6. ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรในองค์การ จะพิจารณาในแง่ของทรัพยากรการเงิน กายภาพ ทรัพยากรบุคคล สารสนเทศ เทคโนโลยี แนวคิด เทคนิคตามหน้าที่ ความสามารถของบุคลากรตามหน้าที่ซึ่งการพัฒนากลยุทธ์ควรเลือกบทบาท ช่องทางที่เหมาะสมกับการแข่งขัน ทรัพยากร/องค์การ

7. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์การเพื่อประเมินจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) สภาพแวดล้อมภายใน และโอกาส (Opportunity) ภัยคุกคาม (Threat) สภาพแวดล้อมภายนอก ผลนี้จะนำไปใช้เป็นรากฐานในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุภารกิจ วัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

8. แผนปฏิบัติการตามกลยุทธ์ (Operational Plan) หมายถึง แผนปฏิบัติการที่เกิดจากกรอบวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์การพัฒนา หน่วยงาน องค์การ สถาบันพิจารณากำหนดแผนปฏิบัติการในระยะเวลา 5 ปีหรือ 10 ปี โดยแบ่งเป็นแผนระยะยาวและแผนงานกิจกรรมแต่ละปี

องค์ประกอบของการวางแผนกลยุทธ์

ปรกรณ์ ปรียากร (2543 : 92 – 94) ได้นำแนวคิดของ จอห์น เอ็ม ไบรสัน ซึ่งเขียนไว้ในเรื่อง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์ ได้แบ่งกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ไว้เป็น 10 ขั้นตอน คือ กำหนดข้อตกลงเป็นแนวคิดเบื้องต้นในการวางแผนกลยุทธ์ พิจารณาอำนาจหน้าที่ขององค์การ กำหนดภารกิจ ค่านิยมต่างๆ ขององค์กร ประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก/ภายใน ระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์ ทบทวนอนุมัติกลยุทธ์และแผน กำหนดวิสัยทัศน์นำแผนไปสู่การดำเนินงานและประเมินผล

ทองหล่อ เดชไทย (2544:94-98) สรุปขั้นตอนของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนกระบวนการ เพื่อช่วยเหลือการตัดสินใจของผู้บริหารองค์การในเรื่องต่อไปนี้

1) โครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาข้อมูลการวางแผนประเมินข่าวสารและเลือกกลยุทธ์

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) สมาชิกทีมวางแผน

4) ความถี่ของการประชุม

5) ระยะเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้สำหรับวางแผน

ขั้นที่ 2 การประเมินข้อความ พันธกิจ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การ เพื่อสะท้อนถึงค่านิยมและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 การประเมินสภาพแวดล้อมใช้ SWOT Analysis มีองค์ประกอบในการประเมินสภาพแวดล้อมในองค์การ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อย่างน้อย 10 ประการ ดังนี้

1) การบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ การตัดสินใจแบบเป็นทางการ

2) ทรัพยากรมนุษย์ ระดับทักษะในสาขาต่าง ๆ กำหนดตารางการทำงาน

3) การเงิน การใช้งบประมาณ การใช้จ่ายเงิน รายได้ วิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างรายได้กับรายจ่าย กลไกการควบคุมการใช้จ่ายเงินและงบประมาณ

4) การตลาด ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้รับบริการในปัจจุบัน

5) ระบบบริการต่าง ๆ ประกอบด้วย บริการที่จัดให้ การวัดผลสัมฤทธิ์และคุณภาพ ระดับของเทคโนโลยีที่มีใช้ ทักษะและความรู้ของบุคลากรที่รับผิดชอบให้บริการ

6) โครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย ความเชื่อมโยงของทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี การตลาดและการบริหารจัดการ

7) วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย ระบบค่านิยม พฤติกรรมที่คาดหวัง วิธีการปฏิบัติงาน

8) อาคารสถานที่ ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับการขยายงานในอนาคตและการเปลี่ยนแปลง

9) ระบบข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย สมรรถนะในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารของฝ่ายต่าง ๆ

10) ความสามารถของภาวะผู้นำ คือ ลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต่าง ๆ

ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การต้องอาศัยข้อมูลด้านโอกาสและภาวะคุกคาม ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมมหภาค ประกอบด้วย แนวโน้มและเหตุการณ์ต่างๆ ไปที่เกิดขึ้นภายนอกองค์การ

2) สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบที่ใช้ในปัจจุบันและอาจจะเปลี่ยนแปลงในอนาคตส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม

3) สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แนวโน้ม เหตุการณ์และดัชนีทางเศรษฐกิจ

4) สภาพแวดล้อมด้านสังคม ได้แก่ สถานะ สุขภาพอนามัยของประชาชนและชุมชน

5) สภาพแวดล้อมด้านการเมือง ได้แก่ การพัฒนาด้านการเมือง การปกครอง

6) สภาพแวดล้อมด้านการแข่งขัน ได้แก่ หน่วยงานที่ให้บริการประเภทเดียวกัน มีจุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์การ

7) สภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย ความก้าวหน้าทันสมัยของเครื่องมือ รวมถึงองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ

8) สภาพแวดล้อมด้านผู้รับบริการ ได้แก่ ความนิยมของผู้รับบริการและพฤติกรรมการใช้บริการ

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มี 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอก
- 2) กลุ่มที่เชื่อมโยงระหว่างภายนอกและภายใน
- 3) กลุ่มบุคลากรภายในองค์การ

ขั้นที่ 5 การกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์

- 1) สามารถบรรลุได้และท้าทาย
- 2) สามารถชี้แจงได้
- 3) เฉพาะเจาะจงและชัดเจน

ขั้นที่ 6 การกำหนดทางเลือกเชิงกลยุทธ์

ขั้นที่ 7 การเลือกและพัฒนากลยุทธ์

ขั้นที่ 8 การพัฒนาแผนการดำเนินงาน

สรุป การวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ ต้องใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมภายในองค์การเกี่ยวกับจุดแข็ง และจุดอ่อน ประกอบกับสภาพแวดล้อมภายนอกและภาวะคุกคาม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ขององค์การเพราะวิสัยทัศน์เป็นเสมือนภาพฝันที่ปรารถนาจะต้องทำให้เกิดขึ้นในอนาคตระยะยาวที่มีลักษณะท้าทายและเป็นไปได้ซึ่งสนับสนุนโดยพันธกิจ หรือ เป็นข้อความที่บอกถึง สิ่งที่ต้องดำเนินการต้องทำ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนั้น โครงสร้างของการวางแผนกลยุทธ์จึงมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน 5 ระดับดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2)พันธกิจ 3)เป้าหมาย 4)วัตถุประสงค์ 5)กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนกระบวนการ 2) การประเมินข้อความพันธกิจ 3) การประเมินสถานการณ์สภาพแวดล้อม 4) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 6) การกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ 7) การเลือกและพัฒนากลยุทธ์ 8) การพัฒนาแผนดำเนินงาน

อุทิศ ขาวเขียว (2545 : 3-21) จากแนวคิดและเทคนิคการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนามีองค์ประกอบจากการระดมความคิดของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ทั้งภายนอกและภายในองค์การ ดังนี้

1. การกำหนดแนวทางการวางแผน
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน
3. การวิเคราะห์และกำหนดเป้าประสงค์การพัฒนา
4. การวิเคราะห์และเลือกกลยุทธ์การดำเนินงาน
5. การกำหนดแผนงาน/โครงการ
6. การวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงองค์กรกลไก
7. แผนและการติดตามประเมินผล

สรุป การวางแผนกลยุทธ์ เป็นความพยายามที่จะกำหนดแนวทางชี้แนะองค์การที่มีบทบาทหลักในการดำเนินงานให้มียุทธศาสตร์การดำเนินการและการปรับปรุงพฤติกรรมโดยปรับทั้งระบบบริหารและการพัฒนานุเคราะห์และกลไกให้อยู่ในภาวะที่เหนือกว่าปัญหาหรือคู่แข่งภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกองค์การ ซึ่งแผนกลยุทธ์จะมีเป้าประสงค์ที่เกิดจากการระดมสมองร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมคือ SWOT Analysis “ภายนอกและภายใน” เป็นหัวใจของการวางแผนกลยุทธ์ แผนกลยุทธ์จำเป็นที่จะต้องมี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก่อนการเลือกทิศทาง แนวทางดำเนินการ หรือกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งนี้ทางเลือกหรือสมมุติฐานทางวิชาการที่ได้กำหนดหรือทำความเข้าใจจะช่วยแบ่งสถานการณ์ภายใน (เพื่อรู้เรา) และภายนอก (เพื่อรู้เขา) ได้ที่ทำให้ “รู้เขารู้เรา” เพื่อการเลือกกลยุทธ์การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมช่วยลดความเสี่ยงและเสริมประสิทธิภาพประสิทธิผลของการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า เพื่อให้สามารถเร่งรัดขบวนการทำงานได้อย่างสอดคล้องประสานกันระหว่างยุทธศาสตร์ที่มีอันดับความสำคัญและสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินการอย่างคล่องตัว แผนกลยุทธ์ยังมีบทชี้แนะแนวทางการแปลงแผนสู่การปฏิบัติและติดตามประเมินผลที่ช่วยกำกับและตรวจสอบความก้าวหน้าการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ การวางแผนกลยุทธ์จะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและความพร้อมด้านระบบบริหารที่ก้าวหน้าและด้านสมรรถนะองค์การที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและทดลองปฏิบัติจะก่อให้เกิดทักษะที่ถูกต้องชัดเจนการเรียนรู้เรื่องการวางแผนที่สำคัญจึงต้องมีการปฏิบัติควบคู่พร้อมกัน

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2544 : 6-15) ได้อธิบายองค์ประกอบในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไว้ 5 ประการ สรุปได้ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่างที่เป็นผลกระทบต่อองค์การ ถ้าเกิดผลกระทบในทางบวก เรียกว่า “โอกาส” (Opportunity) แต่ถ้าเกิดผลกระทบในทางลบ เรียกว่า “ภัยอันตราย” (Threat) การวิเคราะห์ เพื่อให้้องค์กรสามารถปรับตัวได้ทัน และเตรียมพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลง 2) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร ได้แก่ บุคลากร ระบบการเงิน เทคโนโลยี โครงสร้างองค์กร ระบบการสื่อสาร ค่านิยม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาจุดอ่อน (Weakness) และจุดแข็ง (Strength) ขององค์กร 3) กำหนดทิศทางกลยุทธ์หรือแผนทิศทาง ด้วยการกำหนดภารกิจว่า องค์กรมีหน้าที่ทำอะไร และในอนาคต องค์กรจะเป็นอย่างไร 4) กำหนดกลยุทธ์ คือ การกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับภารกิจที่ตั้งไว้ การสร้างความสอดคล้องระหว่างส่วนต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน ช่วยเสริมให้ทิศทางขององค์กรบรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาในอนาคต 5) ปฏิบัติตามแผน เป็นการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้มาทำการวางแผนนั้นจะต้องเป็นการวางแผนที่สามารถปฏิบัติได้จริง

จากแนวคิดของแคปแลนและนอร์ตัน (Kaplan & Norton 2001:73) กล่าวว่า องค์ประกอบในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้น ควรตอบสนองความต้องการที่คาดหวังของผู้ถือหุ้น ผลตอบแทนทางการเงินที่ดีของลูกค้า การสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าขององค์กร โดยมีระบบการทำงานที่เป็นเลิศ และของพนักงานด้วยการพัฒนาทักษะของพนักงานเพื่อให้เป็นเลิศอยู่ตลอดเวลา

3.1 การกำหนดแนวทางวางแผน

กำหนดทีมงานผู้รับผิดชอบในการเตรียมการวางแผนซึ่งกำหนดแนวทางและเลือกประยุกต์วิธีการวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรเพื่อใช้อย่างอิงในการขอบประมาณ แต่ผู้บริหารต้องพิจารณาว่าจะใช้แผนเพื่อส่งเสริม หรือปรับแก้สถานการณ์ที่มีทางการพัฒนาบริหารด้านใด โดยมีหลักการ ข้อจำกัด ระยะเวลาการวางแผนที่เหมาะสมควรเป็นแผนที่ชี้แนะที่ปี มีปัจจัยสนับสนุน(คน เงิน วัสดุ-อุปกรณ์ เวลา สถานที่) กลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดและเลือกสรรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาระดมสมองหรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ก็ครั้ง หน่วยงานใดเป็นผู้ประสานงานกำหนดเครือข่ายและแนวทางประสานงาน(ผู้บริหาร)กับองค์กรอื่นของการทำงาน สรุปโดยกำหนดตารางเวลาการทำงานในลักษณะของตารางการทำงาน เพื่อการประสานทีมงานจากการกำหนดงานและระยะเวลาการทำงานของแต่ละขั้นตอน

3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร จะเป็นภาพรวมโดย วิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ดังนี้

3.1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็นการศึกษาวิเคราะห์ ประเมินตรวจสอบทรัพยากร มาตรฐานแต่ละกระบวนการทำงานผลงานขององค์กร โดยการพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร เช่น สมรรถนะองค์กร ความพร้อมทั้งด้านการเงิน บุคคล เครื่องมือ

3.1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นสภาพแวดล้อมที่องค์กรควบคุมไม่ได้ ต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลและกระทำต่อองค์กรที่มุ่งหวังจะอยู่รอดปฏิบัติงานได้ภายใต้การแข่งขันต่อปัญหาที่รุนแรงจากภายนอก องค์กรจำเป็นต้องพิจารณาโอกาสและภาวะคุกคามที่จะเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วงแผนฯ นั้น

3.3 วิธีการกำหนดวิสัยทัศน์

การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นการชี้ถึงทิศทางที่องค์กรต้องการที่จะมุ่งไปให้ถึงซึ่งกำหนดระยะเวลา 10 ปี เป็นเป้าหมายที่สำคัญสำหรับบุคลากรภายในองค์กรด้วย (พัคตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์, 2542 : 35) กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้กำหนดวิสัยทัศน์แล้ว โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการแต่ละแห่งร่วมกำหนดกลยุทธ์เสริมให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของคน ผู้วิจัย จึงบูรณาการวิสัยทัศน์มาเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ที่หลากหลายอันเกิดจากเอกลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ในการกำหนดกลยุทธ์ นำผลของการระดมความคิดร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิอื่น ๆ มาทำ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นขั้นตอนที่จะประเมินสภาพแวดล้อมปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการ ระบุปัญหาปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยการวิเคราะห์ 2 ประการคือ(1) การตรวจสอบแนวโน้มภายใน

และสถานภาพด้านการเงิน (2) การตัดสินใจผลกระทบของการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคตของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อองค์กร “ผลการวิเคราะห์จะได้นำนักความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร การเก็บข้อมูลและประมวลผลให้นักจะทำได้สามารถกำหนดตำแหน่งขององค์กรได้ ในการกำหนดวิธีการดำเนินงานหรือกลยุทธ์หลักขององค์กรจะอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน” (ดำรง วัฒนา, 2545: 31) ในการวิเคราะห์กลยุทธ์และทางเลือก ผลสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis) ซึ่งได้จากการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอก จนสามารถสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอกได้แล้วนำมาสรุปเป็นตารางความสัมพันธ์แบบสวอต เมทริกซ์ของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ทั้งสองด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 จัดทำตารางความสัมพันธ์แบบ (SWOT Matrix)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths =S) ระบุนายการจุดแข็งภายในจำนวน 5-10ประเด็นในช่องนี้	จุดอ่อน (Weaknesses=W) ระบุนายการจุดอ่อนภายใน จำนวน 5-10 ประเด็นในช่องนี้
โอกาส(Opportunities= O) ระบุนายการโอกาสภายนอกจำนวน 5-10ประเด็นในช่องนี้	SO= Strategies กำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้โดยใช้จุด แข็งประสานกับความได้เปรียบใน โอกาส	WO= Strategies กำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้โดยใช้ ความได้เปรียบในโอกาสมาปิด จุดอ่อน
ข้อจำกัด/ภัยคุกคาม (Threats=T) ระบุนายการข้อจำกัดอันมาจาก ภายนอก จำนวน 5-10 ประเด็นใน ช่องนี้	ST =Strategies กำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้โดยใช้จุด แข็งหลบหลีกข้อจำกัด	WT=Strategies กำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้โดย ระมัดระวังจุดอ่อนและหลบหลีก ข้อจำกัด

ที่มา :Weltrich,1982: 60

ตารางความสัมพันธ์แบบ สวอตเมทริกซ์ แสดงถึงสถานการณ์กลยุทธ์ 4 แนวทาง คือ

- 3.3.1 SO Strategies เป็นความได้เปรียบอย่างยิ่งหรือยุทธศาสตร์เชิงรุก เรียกว่า The Best-case Scenario
- 3.3.2 ST Strategies เป็นการเดินหมากที่มีความเกร่งมากขึ้น หรือ ยุทธศาสตร์การป้องกันตัว/ແຂດໄວ້ เรียกว่า SO Strategies
- 3.3.3 WO Strategies เป็นการเดินหมากที่มาช่วยพัฒนา หรือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กร เรียกว่า SO Strategies
- 3.3.4 WT Strategies เป็นความเสียเปรียบสำคัญหรือยุทธศาสตร์ถอยตัว/ถอย เรียกว่า The Worst-case Scenario

3.4 การกำหนดพันธกิจ/ภารกิจ หรือ อำណัติ (Mandate)

การดำเนินการ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมินำมาทบทวนภารกิจที่มีอยู่ พิจารณา ตรวจสอบความเป็นไปได้และอาณัติตามกฎหมาย(ที่ต้องทำ)และความสมเหตุสมผลเบื้องต้นแล้วกำหนดร่างภารกิจหลักที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ตลอดจนเงื่อนไข คำนิยมหลักของสังคมที่จำเป็นเพื่อก่อให้เกิดพลังผลักดันองค์การในการปฏิบัติพันธกิจตามวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของศูนย์วิทยบริการ โดยใช้เป้าหมายจากผลสรุปรายงานการประชุมทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน เป็นแนวทางประกอบ เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายหลักให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

3.5 การกำหนดกลยุทธ์หลักของหน่วยงาน

เมื่อได้ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการร่างสรุปความสัมพันธ์แบบ SWOT Matrix มากำหนดกลยุทธ์ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานที่เป็นจุดแข็งของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี และประสานโอกาสของสภาพแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อแก้ไขจุดอ่อน หรือปัญหาอุปสรรคของศูนย์วิทยบริการ โดยอยู่ในกรอบของข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอก และประเด็นสำคัญที่สุดของการกำหนดกลยุทธ์ จะต้องมุ่งตอบสนองต่อภารกิจ/พันธกิจ หรืออาณัติ วิสัยทัศน์และเป้าหมาย วัตถุประสงค์หลักของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี/ห้องสมุด

3.6 การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ คือ ต้องนำกลยุทธ์ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางกำหนดแผนปฏิบัติงาน วางแผน/กิจกรรม/โครงการ และจัดทำรายละเอียดของงบประมาณประจำปี หรือแผนล่วงหน้า 3 ปี 5 ปี หรือ 10 ปีให้ชัดเจน และนำเสนอขออนุมัติ หรือ มอบหมายให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามแผนที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารระดับสูง

3.7 การติดตาม ประเมินผลตามตัวชี้วัด คือ ขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติงานว่า แผนงาน กิจกรรม โครงการ สามารถปฏิบัติได้ตามแผนนั้นจริง กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่วางไว้เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง แผนงานทั้งหมดบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ หรือพัฒนาต่อยอดอย่างสม่ำเสมอเพียงใดจึงจะตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการ

จากแนวคิดทฤษฎีการวางแผนกลยุทธ์มีการพิจารณา หรือ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ที่การวางแผนกลยุทธ์ควรจะอาศัยแนวคิดทฤษฎีการวางแผนกลยุทธ์ที่มีการใช้ในห้องสมุดของหน่วยงานภาครัฐ โดยเลือกกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของเบิร์ดเชลและเฮนลีย์ (Birdshall & Hensley, 1994 : 157) ได้เสนอรูปแบบซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์แผนกลยุทธ์ทางเลือกซึ่ง

นำไปสู่ภาพที่ดีที่สุดเกี่ยวกับห้องสมุดในอนาคต วิธีนำเสนอที่อนุญาตให้ผู้วางแผนสามารถกำหนดกิจกรรมสำหรับการปฏิบัติได้ทุกระดับและทุกสถานการณ์ แผนกลยุทธ์เป็นความสำเร็จระหว่างผู้ร่วมงานห้องสมุด และองค์การภาครัฐ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การกำหนดผู้วางแผน (2) การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (3) การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางเลือกต่าง ๆ และกำหนดกลยุทธ์หลัก (4) การตรวจสอบกลยุทธ์ (5) แผนกลยุทธ์/ การกำหนดตารางปฏิบัติการ และ (6) การยอมรับและการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดทางเลือก คือ กองวิชาการและแผน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงศูนย์วิทยบริการและพาณิชยนาวี ร่วมกันเป็นแกนนำวางแผนกลยุทธ์ โดยเสนอการรับรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริหารจัดการศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีในช่วงที่มีการปฏิรูประบบราชการ

2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นขั้นตอนที่จะประเมินสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ระบุปัญหาปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยการวิเคราะห์ 2 ประการ คือ (1) การตรวจสอบแนวโน้มภายในและสถานภาพด้านการเงิน (2) การตัดสินใจผลกระทบของการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคต สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อสถาบัน “ผลการวิเคราะห์จะได้นักความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ การเก็บข้อมูลและประมวลน้ำหนักจะทำให้สามารถกำหนดตำแหน่งขององค์การได้ ในการกำหนดวิธีการดำเนินงานหรือกลยุทธ์หลักขององค์การจะอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นพื้นฐาน” (ดำรง วัฒนา, 2545 : 31)

3. การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก เป็นการกำหนดเป้าหมายทั่วไปและยุทธศาสตร์ ดังนี้

3.1 กำหนดภารกิจที่บ่งบอกลักษณะของงานที่องค์การดำเนินอยู่ในปัจจุบันและทิศทางที่จะมุ่งไปในอนาคตซึ่งภารกิจแต่ละแห่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละองค์การ อันเป็นลักษณะเด่นที่จะช่วยสร้างคุณค่า (Value) และความแตกต่างขององค์การจากองค์การประเภทเดียวกัน (พัคตร์ผอง วัฒนสินธุ์และพสุ เดชะรินทร์, 2542 : 37) ภารกิจของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีควรจะใช้ถ้อยคำสั้นๆ เข้าใจง่าย ควรมีการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานและการให้บริการ เช่น กำหนดรูปแบบระบบ สารที่จะให้บริการ เช่น ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ และการกำหนดเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้บริการ นำวิสัยทัศน์ รูปแบบช่องว่างสภาพปัจจุบันกับภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีในทศวรรษหน้า (2546-2555) คำนึงมาร่วม เป้าหมาย พันธกิจ มากำหนดวัตถุประสงค์

3.2 กำหนดวิสัยทัศน์ คือ การชี้แนะทิศทางที่องค์การต้องการจะมุ่งไปให้ถึงโดยกำหนดระยะเวลา 10 ปี และยังเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญสำหรับบุคลากรภายในองค์กรด้วย (พัคตร์ผอง วัฒนสินธุ์และพสุ เดชะรินทร์, 2542: 35) กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์แล้ว จึงได้บูรณาการวิสัยทัศน์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการระดมความคิดพัฒนา

ที่สามารถพัฒนาเป็นวิสัยทัศน์ที่หลากหลายที่เกิดจากเอกลักษณ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ในการกำหนดกลยุทธ์ต้องเปิดโอกาสให้ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิหรือ ห้องสมุดสาขาแต่ละแห่งกำหนดกลยุทธ์เสริมให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของแต่ละแห่ง นำผลของการระดมความคิดร่วมกับข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ มาวิเคราะห์กลยุทธ์ทางเลือก

3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ คือ การตีความ หรือ การเปลี่ยนภารกิจและทิศทางขององค์การให้เป็นผลการดำเนินงานที่แท้จริงมีความเฉพาะเจาะจงสามารถวัดได้(พัคตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์ 2542: 51) ผู้บังคับบัญชา หรือ อธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ และผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน ควรให้ความคาดหวัง/สัญญาใจว่า จะสามารถดำเนินงานได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด และเขียนไว้ในรูปแบบที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรและปริมาณอย่างชัดเจนทั้งระยะเวลาด้าน ระยะยาว ทั้งระดับบุคลากร/หน่วยงาน (วัตถุประสงค์ระดับองค์การ วัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่าย และวัตถุประสงค์ของกลุ่มงาน หรือของแต่ละบุคคล)

3.4 รูปแบบช่องว่างสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิกภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546-2555) อันเป็นช่องว่างที่จำเป็นในการวางแผนกลยุทธ์

3.5 การกำหนดตำแหน่งองค์การ นำผลจากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคามที่ได้ค่านำหนักความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การในข้อ 2 มาจัดทำเป็นตารางสัมพันธ์แบบ สวีต แมทริกซ์ โดยกำหนดให้จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การอยู่ในแนวนอน (แกน X) และโอกาสดับกับภัยคุกคามอยู่ในแนวตั้ง (แกน Y) ในการประเมินแต่ละครั้งจะช่วยกำหนดตำแหน่งองค์การได้ (ดำรงค์ วัฒนา, 2545: 31) เพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์จากจุดแข็งและลดจุดอ่อน เพื่อชิงโอกาสและหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรคหรือความเสี่ยงต่าง ๆ ในการนี้ จะได้ตำแหน่งกลยุทธ์และนำค่านำหนักข้างต้นมาจัดทำเป็นตารางความสัมพันธ์แบบ สวีต แมทริกซ์ ของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (SWOT Matrix) ตามขั้นตอนของไวริช (Weirich, 1982) โดยนำกลยุทธ์ทั้งหมดในแต่ละเซลล์มาตัดสินใจเลือกกลยุทธ์เพียงหนึ่ง หรือสองกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุดในการปิดช่องว่างซึ่งสามารถกำหนดวิธีการดำเนินงานหรือกำหนดเป็นกลยุทธ์หลัก

3.6 กำหนดทางเลือกกลยุทธ์ การวิเคราะห์ทางเลือกกลยุทธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุดในการนำไปสู่การปฏิบัติ การเลือกกลยุทธ์ เป็นกระบวนการวิเคราะห์และตัดสินใจซึ่งมีเทคนิคและวิธีการหลายประการ ในการประเมินเพื่อเลือกทางเลือกกลยุทธ์ที่แตกต่างหลากหลายนั้น วิธีการขั้นพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์ระดับองค์การ คือ การวิเคราะห์องค์การว่าหน่วยงานใดมีความน่าสนใจและจัดอยู่ในตำแหน่งที่โดดเด่น (ในแง่ของความสามารถ/ประสิทธิผล) หรือสามารถทำได้โดยใช้การวิเคราะห์ขอบเขต ความรับผิดชอบขององค์การซึ่งจะมีประโยชน์ใน

การประเมินน้ำหนักของกิจกรรมที่สนับสนุนความสามารถเชิงกลยุทธ์ขององค์กรและช่วยในการกำหนดส่วนผสมระหว่างหน่วยกลยุทธ์ทางธุรกิจและหน่วยปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องเพื่อให้เกิดความได้เปรียบสูงสุดในการแข่งขันทั่วทั้งองค์กร(ดำรงค์ วัฒนา, 2545: 31)

3.7 การจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ หมายถึง ความเร่งด่วนของกลยุทธ์ หรือ ยุทธศาสตร์สามารถจัดได้จากน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยของ ข้อ 3.6+3.7 โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO Strategies) ยุทธศาสตร์การป้องกันตัว (ST Strategies) ยุทธศาสตร์การพัฒนา (WO Strategies) และยุทธศาสตร์การถอนตัว/ถอย (WT Strategies)

3.8 การสร้างแผนที่กลยุทธ์ เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่างๆ ภายใต้มุมมองทั้งรูปแบบในคะแนนสมดุล (Balance Scorecard) โดยนำวิสัยทัศน์และพันธกิจและกลยุทธ์มาสร้างเป็น แผนที่กลยุทธ์ที่แสดงให้เห็นแนวทางในการพัฒนาและการส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ อันเป็นแนวทางในการดำเนินการแผนกลยุทธ์โดยนำเสนอทุกกิจกรรม (Kaplan & Norton, 2001: 69-72) ที่สิ่งแวดล้อม คุณค่า และทรัพยากรสอดคล้องเข้าด้วยกัน

หลักการทำ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กลยุทธ์ได้รับการสานต่อให้ไปถึงเป้าหมายมีการดำเนินการ ดังนี้

3.8.1 การวิเคราะห์กลยุทธ์ขององค์กร เพื่อได้กลยุทธ์หลักขององค์กร (Strategic Themes) องค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และกลยุทธ์ (Strategy)

3.8.2 สร้างแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของชุดดัชนีโดยนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์มาสร้างเป็นแผนที่กลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทั้ง 4 ด้านที่ต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงไปสู่การสนับสนุนวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร วัตถุประสงค์สูงสุด คือ วิสัยทัศน์จะเป็นอย่างไรก็ตามจะต้องวางวัตถุประสงค์ใน 4 มิติ หรือ องค์กรจะพัฒนามุมมองขององค์กรขึ้นมาเองตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กรก็ได้ และทางเชื่อมโยงการสนับสนุนวิสัยทัศน์และกลยุทธ์หลักขององค์กร เครื่องมือชี้วัดผลการดำเนินงานหลักหรือเครื่องมือการวัดผลสัมฤทธิ์ของความสมดุลของมุมมองของปัจจัยหลักของความสำเร็จ ตามตัวอย่างแผนที่กลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจและประยุคต์เป็นของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ

3.9 ดำเนินการร่างกลยุทธ์ กำหนดเป็นมุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านองค์ประกอบภายในองค์กร และมุมมองด้านนวัตกรรมหรือการเรียนรู้และการพัฒนา กำหนดปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ (Key Success Factors= KSF)

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

บังอร คำประเทศ. (2540 : 110-119) งานวิจัย เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ของ ห้างสมุดสถาบันการเงิน ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำกลยุทธ์การตลาดมาใช้ในการ บริหารงานห้างสมุดสถาบันการเงิน และมีแนวทางการนำกลยุทธ์การตลาดมาใช้ในการปรับปรุง การบริหารงานห้างสมุดสถาบันการเงิน มี 2 ด้าน คือ กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ด้านเวลา สถานที่สำหรับการส่งเสริมการใช้สารสนเทศและบริการนั้นได้เผยแพร่ข่าวสารผ่านสิ่งตีพิมพ์ของ สถาบันมากกว่าลักษณะอื่น ๆ และพบว่าวิธีการบรรณารักษ์นิยมใช้มาก คือ การติดต่อระหว่างบุคคล และวิธีการที่นิยมใช้น้อย คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านสิ่งพิมพ์และประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนไม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณ อภัยวงศ์ (2534) พบว่า วิธีการประชาสัมพันธ์ คือการจัดทำ คู่มือการใช้ห้องสมุดเพราะว่าห้องสมุดสถาบันการเงินมีข้อจำกัดด้านสถานที่ บุคลากรและ สภาพแวดล้อมของสถาบันที่ห้องสมุดสังกัดอยู่จึงทำให้ห้องสมุดสถาบันการเงินใช้กลยุทธ์การตลาด ต่างกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดสถาบันการเงินมีการวางแผนควบคู่ไปกับการวางแผน การตลาด เน้นการใช้ประสมทางการตลาด 4 P's เป็นกลยุทธ์ในด้านผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ด้าน ราคา หรือเวลาที่สามารถทำให้การบริหารงานห้องสมุดประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้ศึกษา เรื่องงบประมาณและบุคลากรซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด

สรุป ผลงานวิจัยนี้ มีการบริหารจัดการห้องสมุดการสถาบันการเงินโดยใช้วิธีดำเนินการ ทางการตลาด ความร่วมมือระหว่างบุคลากรและการประชาสัมพันธ์โดยจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด แต่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ บุคลากรและสภาพแวดล้อม และมีได้ศึกษาเรื่องงบประมาณ ที่น่าสนใจ คือได้มีการใช้แผนกลยุทธ์ประสมการตลาดเน้นกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์และราคา เวลา เป็นหลักใน การดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ

นันทา วิทวุฒิสักดิ์. (2545 : 357 หน้า : บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏ ในทศวรรษหน้า (2544 – 2553) มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาสภาพ ปัจจุบันของสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏและสถาบันอุดมศึกษา (2) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพ ปัจจุบันกับภาพที่พึงประสงค์ของสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏและสถาบันอุดมศึกษาใน ทศวรรษหน้า (2544 – 2553) และ (3) พัฒนาและตรวจสอบแผนกลยุทธ์ สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า (2544 -2553) ผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏ และสถาบันอุดมศึกษา 3 ใน 4 ด้าน มีการดำเนินการปรากฏอยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) ด้านเอกลักษณ์ของสำนักวิทย บริการ (2) ด้านมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2544 (3) ด้านห้องสมุดสมัยใหม่

ยกเว้นด้านทฤษฎี และบริบทการบริการสารสนเทศและระบบการจัดการห้องสมุดในหลักการอุดมศึกษามีการดำเนินการปรากฏอยู่อย่างมากในระดับสูงสุด

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับภาพพึงประสงค์แล้วกำหนดเป็นช่องว่างอันเป็นความจำเป็นในการวางแผนกลยุทธ์ ช่องว่างที่มีค่าความแตกต่างสูงสุดตามลำดับ คือ (1) ด้านมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2544 (2) ด้านเอกลักษณ์ของสำนักวิทยบริการด้านการมีส่วนร่วมทั้งท้องถิ่นในการรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติและการสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น และ (3) ด้านห้องสมุดสมัยใหม่ คือ การนำผลการวิจัย ICTs เพื่อการศึกษามาใช้ การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับการอุดมศึกษา ส่วนทฤษฎีและบริบทการบริการสารสนเทศและระบบการจัดการห้องสมุดในหลักการอุดมศึกษาที่ควรสร้างให้เกิดเป็นลำดับแรกนั้นมีช่องว่างในระดับต่ำสุด

3. แผนกลยุทธ์ (1) ด้านมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา คือ (1.1) จัดทำแผนงบประมาณการลงทุน/การดำเนินงานอย่างมุ่งผลงานเพื่อขยายมูลค่าสินทรัพย์และการบริการสู่ผู้พิการและมวลชน (1.2) ฝึกทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (1.3) พัฒนาโครงสร้างและการบริหารงานสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 (2) ด้านเอกลักษณ์ คือ จัดสรรงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดสำหรับพัฒนากระบวนการผลิตและบริการสารสนเทศท้องถิ่น เชื่อมโยงสากลเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาท้องถิ่น (3) ด้านห้องสมุดสมัยใหม่ คือ (3.1) จัดบริการอย่างหลากหลายและมีคุณภาพครบวงจร (3.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามแผนพัฒนา IT ภาคการศึกษาและใช้เต็มศักยภาพ

สรุป ผลการวิจัย นี้ พบว่า มีแผนกลยุทธ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ด้านเอกลักษณ์ 2) จัดสรรงบประมาณที่มีจำกัดสามารถพัฒนาเป็นกระบวนการผลิตและบริการได้เต็มศักยภาพ และ 3) ด้านห้องสมุดสมัยใหม่ก็สามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้ตามเป้าหมายเต็มขีดความสามารถ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แผนกลยุทธ์ดังกล่าวนี้เหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างสำหรับการศึกษาต่อไปสำหรับห้องสมุดอื่น และห้องสมุดเฉพาะ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการวิจัยของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า พบว่า “วางแผนกลยุทธ์ในห้องสมุดคณะของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา อังกฤษและแคนาดานิยมใช้การวางแผนกลยุทธ์จำนวนมากในปัจจุบัน เช่น มหาวิทยาลัยอินเดียน่า มีแผนกลยุทธ์ 7 ประการ ได้แก่ การบูรณาการและการเข้าถึงสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ อิทธิพลและหุ้นส่วน ทรัพยากรมีปริมาณมากและการบริการ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศขององค์กร เน้นเป้าหมายการอำนวยความสะดวก สร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ค้นหา ประยุกต์ใช้ความรู้ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และพัฒนาสถานที่ทำงาน (Indiana University Bloomington Libraries : 2000 : Retrieved September 9, 2001)

สรุป จากการศึกษาแผนกลยุทธ์ห้องสมุดคณะ (เฉพาะสาขา) ของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ พบว่า มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในเรื่องต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

- ◆ การพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามความเหมาะสมในการให้บริการ ข้อมูลย้อนหลัง กลุ่มผู้ใช้ และความต้องการของผู้ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลในรูปดิจิทัล
- ◆ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน การเข้าถึงในฐานข้อมูลความรู้และปฏิสัมพันธ์จนกลายเป็นพันธมิตรใหม่กับผู้ใช้บริการ บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ◆ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ความสะดวกรวดเร็วทั้งใน/นอกมหาวิทยาลัยรวมทั้งการบริการสารสนเทศเครือข่าย
- ◆ การพัฒนาบุคลากร โดยการจัดฝึกอบรมบุคลากรในระดับต่าง ๆ และสร้างความตระหนักในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- ◆ การประเมินผู้ใช้ ทรัพยากรที่ใช้ และประสิทธิภาพของห้องสมุด

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ระบบงานของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่คัดสรร

ที่	ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	Preservation services สำหรับงานอนุรักษ์	Circulation Service บริการยืมคืน	Library Services บริการห้องสมุด	Reference Services บริการของฝ่ายหอสมุด	Collection การได้มาบรรณวัตถุ	Research Collection and Service สำหรับงานบริการวิจัย	Library Database ฐานข้อมูลห้องสมุด	Library Instruction, Workshops, Guides, Handouts บริการสอน การนิเทศงาน	Teaching Support บริการสนับสนุนการสอน	Media Service บริการสื่อการศึกษา	Group Study Spaces มีบริการคอมพิวเตอร์/ที่พัก ในห้องเรียน	Services for Distance Education Students บริการศึกษานอก	Multimedia Center ศูนย์มัลติมีเดีย	Cataloging Service การทำรายการ	Libraries & Computing บริการคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศ	Digital Library Prog. Related Lib. Exhibits & High-tech ไปรษณีย์ห้องสมุดดิจิทัล บริการและการนำเสนองาน	Facilities & Equipment บริการเพื่ออุปกรณ์/วัสดุงาน	Interlibrary Service บริการระหว่างห้องสมุด	Electronic Resources ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	Service for User disabilities บริการสำหรับผู้ใช้ปกติ
1	U.S.A. Indiana		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			/	/
2	U.S.A. Stanford Libraries, Prog and Units	/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			
3	U.S.A. Library of Michigan *The Library Services and Technology Act (LSTA)		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			/	/
4	U.S.A. the U. of Chicago Library		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			
5	U.S.A. New York University Libraries		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
6	U.S.A. Rutgers University Lib.		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
7	U.S.A. Deakin U. Libraries		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
8	U.S.A. Duke U. Libraries	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
9	U.S.A. MIAMI University Libraries Information Network		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
10	U.S.A. U. of Minnesota Libraries		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
11	U.S.A. Rutgers university Libraries	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
12	CANADA : U. of British Columbia Lib.		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
13	Iceland : National and U. Lib of Iceland	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
14	U.K.: Electronic Libraries Information Oxford		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
15	U.K.: Libraries Information Service U. of Exeter		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
16	Aus. Central University Libraries		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
17	Japan U. of Tsukuba Library	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
18	Singapore: National U. Lib		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
19	ประเทศไทย: สถาบันวิจัยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
20	ประเทศไทย: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
21	ประเทศไทย: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

* ระบบงานหลากหลายกว่าของต่างประเทศที่ได้จากการสำรวจเว็บไซต์

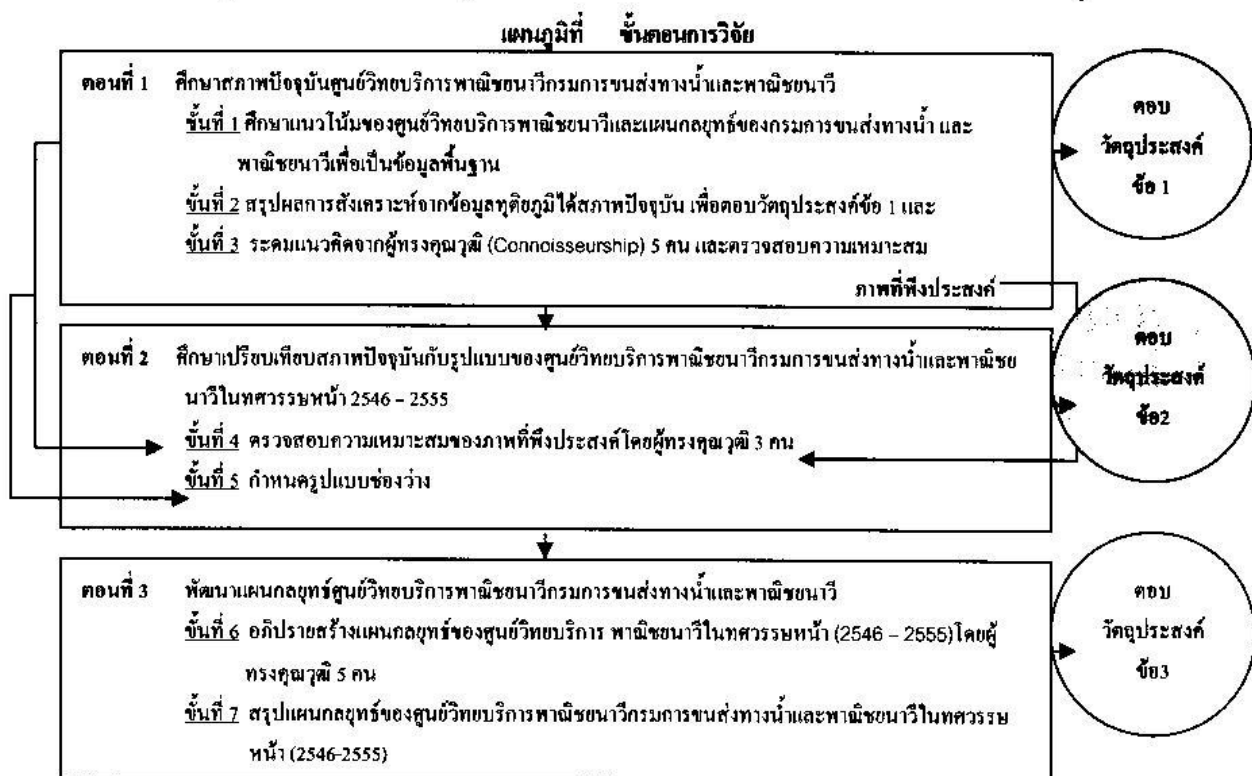
บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างแนวคิดทฤษฎีห้องสมุดสมัยใหม่กับมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ 2) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า (2546-2555) 3) พัฒนาแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546-2555) โดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากตำราวิทยานิพนธ์ รายงานประจำปี และรายงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนกลยุทธ์ ระบบการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ทฤษฎีและบริบทการบริการสารสนเทศ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาตัดสินใจเลือกภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ จะทำการพัฒนาเป็นแบบกลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิเป็นข้อมูลในการตอบ

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดของขั้นตอนการวิจัยตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิและแผนกลยุทธ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดย การสังเคราะห์ข้อมูลทุกมิติตามกรอบแนวคิดทฤษฎีห้องสมุดสมัยใหม่ และตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ซึ่งมี 9 ด้าน และแผนกลยุทธ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ รายงานประจำปี 2546 -2547 แล้วกำหนดเป็นปัจจัยองค์ประกอบของภาพที่พึงประสงค์ที่ได้จากการสังเคราะห์ระบบงานของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่คัดสรร (ตามตารางที่ 4) เพื่อเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ตอนที่ 3 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกประเภท กลุ่มเรื่องต่างๆ ที่ศึกษา
2. วิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปประเด็นหลัก และประเด็นรอง
3. นำประเด็นสำคัญแต่ละเรื่องมาเขียนให้ชัดเจน
4. นำแต่ละเรื่องมาเปรียบเทียบลำดับความสำคัญในประเด็นหลักจากนั้น นำแต่ละเรื่องมารวมกันเพื่อทำการลดทอนลงและสรุปให้ได้ประเด็นหลักที่สมเหตุสมผลอย่างแท้จริงของแต่ละเรื่องโดยอาศัยข้อเท็จจริงและข้อมูลต่างๆ เช่น ผลการดำเนินงานในงบประมาณ 2546 กระทรวงคมนาคม หน้า 10, 30 – 36 , 42, 55 – 57

- แผนหลักการขนส่ง พ.ศ. 2540 – 2549 บทสรุปสำหรับผู้บริหารกระทรวงคมนาคม, แผนปฏิบัติการปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ

- แผนนโยบายกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549

- แผนกลยุทธ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ (มีนาคม 2546)

ขั้นที่ 2 สรุปผลการสังเคราะห์จากข้อมูลทุกมิติได้สภาพปัจจุบันเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มาพัฒนาและกลั่นกรองให้เหลือเฉพาะสาระสำคัญ เขียนบันทึกให้ชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรม/บริการ โครงการ และคู่มือประกันคุณภาพของศูนย์ศึกษาพาณิชยนาวิ พ.ศ. 2546 และ แผนกลยุทธ์กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ พ.ศ. 2548 โดยจัดระเบียบข้อมูล ลดทอน จัดลำดับเนื้อหาของข้อมูลที่เกิดขึ้นก่อน – หลัง และเนื้อหาข้อสรุป วิธีการให้เหตุผลโดยอาศัยข้อเท็จจริงและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดไว้คือ สภาพปัจจุบันและภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต

ขั้นที่ 3 สรุปผลการจัดประชุมทางวิชาการ โดยระดมแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน (Connoisseurship) ตรวจสอบความเหมาะสม

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมอภิปรายทางวิชาการ เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า พุทธศักราช 2546 – 2555 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2546 มีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และผู้ดำเนินการอภิปราย 1 คน ประกอบด้วย (ภาคผนวกที่ ข)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีวุฒิปัญญาเอกทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 1 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีวุฒิปัญญาเอกทางการบริหารและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายพาณิชยนาวิ จำนวน 1 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีวุฒิปัญญาเอกทางการบริหารและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารศูนย์สารสนเทศและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเศรษฐกิจพาณิชยนาวิและเป็นผู้ให้บริการของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิอย่างค่อเนื่อง จำนวน 1 คน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีวุฒิปัญญาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และการพัฒนาการอุดมศึกษา 1 คน เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

ตอนที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 เพื่อกำหนดรูปแบบช่องว่าง ดังนี้

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมของภาพที่พึงประสงค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

- นำสภาพแวดล้อมปัจจุบันและภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการที่ได้จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป

ขั้นที่ 5 กำหนดรูปแบบช่องว่างระหว่างภาพที่จะพึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการกับสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ เมื่อได้ช่องว่างแล้วจึงกำหนดแผนกลยุทธ์โดยอิงการเลือกกลยุทธ์และการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยดำเนินการร่างแผนกลยุทธ์ตามข้อคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในตอนี 3

ตอนที่ 3 พัฒนาแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อ 3

ขั้นที่ 6 อภิปรายสร้างแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นที่ 6 และขั้นที่ 7 ดังนี้

6.1 กำหนดตัวผู้วางกลยุทธ์ คือ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ หรือ ผู้แทนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำการวิเคราะห์ร่างแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ ซึ่งมีความแตกต่างตามเอกลักษณ์ของบริการแต่ละแห่ง (ปัจจุบัน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ มีห้องสมุดให้บริการ 3 แห่ง)

6.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งทำการประเมินสภาพแวดล้อมปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการ ระบุปัญหาปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ส่งผลกระทบเป็นบวกหรือลบต่อองค์กร

6.3 การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก เป็นการกำหนดเป้าหมายโดย มีการดำเนินการดังนี้

6.3.1 บูรณาการวิสัยทัศน์จากการสรุปผลเสวนาของผู้ทรงคุณวุฒิที่ระดมความคิด ปรับแก้ไขให้เหมาะสมตามแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบทบาทภารกิจของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ การดำเนินการและผู้ให้บริการ นำมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งประสาน โอกาสของสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งสามารถลดจุดอ่อนหรือปิดจุดอ่อน และสามารถหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามของสภาพแวดล้อมภายนอกในการวิเคราะห์กลยุทธ์ทางเลือกเป็นการกำหนดเป้าหมายและกลวิธีดำเนินงาน ทั้งนี้การกำหนดเป็นวิสัยทัศน์โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและพิจารณาตัดสินใจเลือกกลยุทธ์

6.3.2 กำหนดพันธกิจต้องกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิซึ่งเป็นการกำหนดให้เป็นองค์การอิสระในกำกับของรัฐที่บ่งบอกลักษณะของงานที่โดดเด่นสำหรับศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิกำลังดำเนินการอยู่และแนวโน้มทิศทางที่จะมุ่งไปข้างหน้าในอนาคต

6.3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการคือ การปรับเปลี่ยนภารกิจและทิศทางขององค์การให้เป็นผลการดำเนินงานที่แท้จริง มีความเฉพาะด้านพาณิชยนาวิของเอเชีย - แปซิฟิกสามารถเพิ่มคุณค่า และพัฒนาให้เป็น Research & Development (R & D) ได้

6.3.4 การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามที่ได้คำนึงถึงความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่องค์การมาจัดทำเป็นตารางความสัมพันธ์แบบสวอต แมทริกซ์ (SWOT Matrix) ของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ตามขั้นตอนของ (Wehrich, 1982) โดยนำกลยุทธ์ทั้งหมดในแต่ละเซลล์มาตัดสินใจเลือกกลยุทธ์เพียงหนึ่งหรือสองกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุดในการปิดช่องว่างที่สามารถกำหนดวิธีการดำเนินงานหรือกำหนดให้เป็นกลยุทธ์หลัก

ขั้นที่ 7 สรุปแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) ซึ่งเป็นแผนกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นจากการตรวจสอบและนำกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องสอดคล้องกันสูงสุดมาจัดทำแผนกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) และกำหนดตารางการปฏิบัติการ ตัวชี้วัดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ทุกกิจกรรม/โครงการ จัดเตรียมวางแผนระยะเวลาช่วง 5 ปี หรือ 10 ปี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การนำเสนอให้ได้รับการยอมรับและการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะได้รับการกำหนดเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและได้รับการจัดสรรงบประมาณ

หรือ ถูกตัดทอนงบประมาณลงบ้างและผู้บริหารระดับสูงจะมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบนำแผนไปสู่การปฏิบัติ หลังจากที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินงานแล้วจะต้องติดตามการมอบหมายให้รับผิดชอบให้เป็นผู้ปฏิบัติงานรายงานความก้าวหน้ารายไตรมาสและการวัดผลงานตามแผนที่กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยแนวทางการพัฒนาศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีไปสู่เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

ตอนที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีในทศวรรษหน้า 2546-2555

ตอนที่ 3 พัฒนาแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ซึ่งมีองค์ประกอบของมาตรฐาน 9 ด้าน ดังนี้

ผู้วิจัยนำเสนอสภาพปัจจุบัน โดยสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีตามเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มีองค์ประกอบ 9 ด้าน

ตารางที่ 3 สรุปสถานการณ์ปัจจุบันของห้องสมุด/ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มีองค์ประกอบ 9 ด้าน			
จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภาวะคุกคาม
1..โครงสร้างการบริหาร -การบริหารจัดการองค์การแบบกระจายอำนาจให้องค์การย่อยประจำอยู่ตามภูมิภาคของประเทศให้บริการประชาชนได้ทั่วถึง -มีแผนดำเนินการพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศ -มีระบบการขนส่งทางน้ำที่เชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งทางทะเลและการท่องเที่ยว -มีศักยภาพในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งทางน้ำขนาดใหญ่ -มีโครงการลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	-ขาดการประสานงานระดับปฏิบัติงาน -ขาดการพัฒนาในเชิงรุกในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน -ขาดการพัฒนากิจการพาณิชยนาวีอย่างเป็นรูปธรรม	-ความร่วมมือกรอบเศรษฐกิจการค้าการลงทุนต่าง ๆ กับประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาคส่งผลให้มีการขยายตัวของกิจการพาณิชยนาวีเพิ่มขึ้นและเข้าสู่มาตรฐานสากล -ภาครัฐมีนโยบายให้ไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียนและรองรับการเป็นประตูการค้าสู่ภูมิภาค เช่นศรีลังกา แอฟริกาใต้ สงขลา ภูเก็ต สุราษฏร์ธานี (Land Bridge) และภาคเหนือของประเทศมีการขนส่งทางน้ำเข้าสู่ระดับสากล	-กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวียังไม่มีการแก้ไขปรับปรุงที่เอื้อต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวีให้ได้มาตรฐานสากลและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ขณะเดียวกับกระบวนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดำเนินการได้ล่าช้าไม่ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก -การกำหนดนโยบายของรัฐด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีไม่ชัดเจนมีปัญหาในการปฏิบัติงานและไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มุ่งประกอบ 9 ด้าน			
จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภาวะคุกคาม
2.หน้าที่ความรับผิดชอบ -เป็นองค์เดียวตามกฎหมายที่มีภารกิจในการควบคุมความปลอดภัยด้าน การขนส่งทางน้ำ สามารถอนุรักษ์ตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศเพื่อการ พัฒนาการขนส่งทางน้ำแบบสากล -มีหน้าที่กำกับดูแลภารกิจด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีและโครงสร้างพื้นฐาน -มีแผนดำเนินการเพื่อการพัฒนากฎการและระบบสารสนเทศไว้แล้ว -เป็นองค์กรที่สร้างรายได้ให้แก่รัฐบาล	-ภาระหน้าที่ด้านพาณิชย์นาวี ไม่ได้รับความสำคัญจริงจัง นโยบายเท่าที่ควร	-ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการ ท่องเที่ยวในภูมิภาคในการ พัฒนาเส้นทางคมนาคมและการขนส่งทางน้ำอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง -ภาครัฐมีแผนนโยบาย สนับสนุนให้เกิดความสมดุล ระหว่างสาขาการขนส่งมากขึ้นรวมทั้งการประหยัด พลังงานความปลอดภัยและมี ประสิทธิภาพ	-การขนส่งทางน้ำไม่ได้ความ สนใจเท่าที่ควรจากหลายฝ่าย ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นรูปการ ขนส่งที่ประหยัดโดยทำลาย สภาพแวดล้อมน้อย -การพัฒนากองเรือแห่งชาติ และกองเรือพาณิชย์นาวีไทย ยังไม่สามารถแข่งขันกับ ประเทศอื่นได้
3.บริการและความร่วมมือ ระหว่างห้องสมุด -มีระบบบริการห้องสมุด อิเล็กทรอนิกส์ -มีระบบการขนส่งทางน้ำ สามารถเชื่อมโยงทั้งด้านการ ขนส่งและการท่องเที่ยว -มีองค์กรย่อยประจำอยู่ตาม ภูมิภาคต่างๆสามารถ ให้บริการประชาชนได้ทั่วถึง	-กลไกการบริการงานใน ลักษณะที่ต้องทำร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่างๆไม่มี เข้าภาพที่รับชอบชัดเจน -การจัดเก็บข้อมูลการขนส่ง ทางน้ำยังไม่ครอบคลุมทำให้ ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์และ วางแผนพัฒนาการขนส่งทาง น้ำได้	-ภาครัฐสนับสนุนการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในการพัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน -เศรษฐกิจของประเทศมีการ เจริญเติบโตที่เข้มแข็ง สามารถแข่งขันในเรื่องการ ขนส่งทางน้ำกับประเทศอื่นๆ ได้	-โครงสร้างต้นทุนการขนส่ง ทางน้ำและพาณิชย์นาวี โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมการใช้ท่าเรือที่มอบให้ออกชน บริหารจะมีต้นทุนสูงกว่าการ ขนส่งทางบก -ประเทศไทยขาดอำนาจการ ต่อรองกับสายการบินเรือซึ่ง สายการบินเรือมีอำนาจใน การกำหนดค่าระวางเรือ (Freight) ค่าระวางเรือจึงมี แนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้องการ เรือและผู้สำหรับขนส่งสินค้า มากขึ้น

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มีองค์ประกอบ 9 ด้าน			
จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภาวะคุกคาม
4.ทรัพยากรสารสนเทศ -มีระบบการขนส่งทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งและการท่องเที่ยว -มีศักยภาพในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งทางน้ำขนาดใหญ่	-การจัดเก็บข้อมูลระบบการขนส่งทางน้ำยังไม่ครอบคลุมทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการขนส่งทางน้ำได้ -ขาดการพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี -ขาดบุคลากรและทรัพยากรสำหรับงานตรวจการทะเลทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่รับผิดชอบ	-ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาขนส่งทางน้ำเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ	-กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวียังไม่มีการแก้ไขปรับปรุงที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวีให้ได้มาตรฐานสากลและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆได้
5.บุคลากร -มีแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศไว้แล้ว -บุคลากรมีศักยภาพในการบริการพัฒนากันทั้งส่วนกลางและภูมิภาค -มีศักยภาพความพร้อมในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านคนประจำเรือซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการกำกับดูแลภารกิจด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	-การมอบหมายงานให้กับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไม่ตรงกับบทบาทภาระหน้าที่และมีการกระจุกตัวของงานทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้สมบูรณ์และทันเวลา -บุคลากรระดับปฏิบัติไม่มีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาวิชาการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง -การผลิตบุคลากรด้านคนประจำเรือของศูนย์ฝึกพาณิชยนาวียังใช้ต้นทุนต่ำ -ขาดบุคลากรและทรัพยากรสำหรับงานตรวจการณ์ทางทะเลทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่รับผิดชอบ -บุคลากรพาณิชยนาวีขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร -ขาดการประสานงานระดับปฏิบัติงาน		

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มีองค์ประกอบ 9 ด้าน			
จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภาวะคุกคาม
6. มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค -มีศักยภาพในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งทางน้ำขนาดใหญ่		-ความร่วมมือกรอบเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนต่างๆกับประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาคส่งผลให้มีการขยายตัวของกิจการพาณิชย์นาวีเพิ่มขึ้นและเข้าสู่มาตรฐานสากล	-กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวียังไม่มีการแก้ไขและปรับปรุงที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์นาวีให้ได้มาตรฐานสากลและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆได้ ขณะเดียวกันกระบวนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดำเนินการได้ล่าช้าไม่ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก
7. ภาวการณ์ที่ครุภัณฑ์ห้องสมุด		-ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาการขนส่งทางน้ำเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ	
8. งบประมาณ -เป็นองค์กรที่สร้างรายได้ให้แก่รัฐบาล		-ต้นทุนการขนส่งสินค้าจำนวนมากโดยทางเรือต่ำกว่าการขนส่งประเภทอื่นๆ	-โครงสร้างต้นทุนการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมการใช้ท่าเรือที่มอบให้เอกชนบริหารจะมีต้นทุนสูงกว่าการขนส่งทางบก -รัฐบาลมีนโยบายผลักดันการส่งออกปริมาณสินค้าส่งออกที่มากกว่านำเข้าทำให้ความต้องการด้านสินค้าเข้า-ออกมากกว่านำเข้าจึงต้องมีการนำเข้าตู้ตู้เปล่าด้วยต้นทุนการ

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 มุ่งครอบคลุม 9 ด้าน			
จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภาวะคุกคาม
			ขนส่งจึงขึ้น -การจัดตั้งกองทุนการพัฒนา พาณิชย์นาวีมีความล่าช้าทำให้ ผู้ประกอบการธุรกิจพาณิชย์ นาวีไม่สามารถเพิ่มขีด ความสามารถเพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพในการแข่งขัน
๑.เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ห้องสมุด -โครงการลักษณะเฉพาะที่เอื้อ ต่อการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ของกรมการขนส่ง ทางน้ำและพาณิชย์นาวี	-ขาดการประชาสัมพันธ์อย่าง ต่อเนื่องส่งผลให้สาธารณชน ไม่เข้าใจ/ติดตามผลงาน	-ภาครัฐสนับสนุนการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศใช้ใน การพัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน	

สรุป ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

จุดแข็งของห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

1. มีระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
2. มีแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศ
3. เป็นองค์กรเดียวตามกฎหมายที่มีภารกิจในการควบคุมความปลอดภัยด้านการขนส่งทางน้ำสามารถอนุวัติตามสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการขนส่งทางน้ำแบบสากล
4. การบริหารจัดการองค์การแบบกระจายอำนาจมีองค์กรย่อยประจำภูมิภาคให้บริการประชาชนได้ทั่วถึง
5. มีโครงการลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของกรมฯ

จุดอ่อนของห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

1. ภาระหน้าที่ด้านพาณิชย์นาวีไม่ได้รับความสัมพันธ์เชิงนโยบาย
2. การจัดเก็บข้อมูลระบบการขนส่งทางน้ำยังไม่ครอบคลุมทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการขนส่งทางน้ำได้
3. ขาดการพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

4. ขาดการพัฒนาในเชิงรุกในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. บุคลากรพาณิชย์นาวีขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร

ขั้นที่ 2 สรุป ผลการสังเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิได้สภาพปัจจุบัน

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) 5 คนได้ภาพที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี สังกัดกองวิชาการและวางแผน จากผลสรุปข้อมูลทุติยภูมิ รายงานประจำปี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี ปี2546-2548 มาเป็นฐานในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยสัมภาษณ์จากบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดเพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ได้ผลสภาพแวดล้อมภายใน คือ โดยการเลือกจุดแข็ง จุดอ่อนมาจัดอันดับความสำคัญได้ดังนี้

จุดแข็งของห้องสมุด

1. มีระบบบริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
2. เป็นองค์กรเดียวตามกฎหมายที่มีการกึ่งในการควบคุมความปลอดภัยด้านการขนส่งทางน้ำสามารถอนุวัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำแบบสากล
3. มีศักยภาพและความพร้อมในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านคนประจำเรือซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการกำกับดูแลภารกิจด้านการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวี
4. มีระบบการขนส่งทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งและการท่องเที่ยว
5. มีโครงการลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

สถานการณ์สภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

จุดแข็ง

S1 มีระบบบริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

S2 มีแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศไว้แล้ว

S3 มีระบบการขนส่งทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งและการท่องเที่ยว

จุดอ่อน

W1 ภาระหน้าที่ด้านพาณิชย์นาวีไม่ได้รับความสำคัญเชิงนโยบาย

ปัจจุบัน

W2 ขาดการพัฒนาในเชิงรุกในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสถานการณ์

W3 ขาดการพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบ
เครือข่ายสารสนเทศของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

W4 บุคลากรพาณิชยนาวีขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของห้องสมุดขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
สามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

O1 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาขนส่งทางน้ำเพื่อ
เชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ

O2 ความร่วมมือกรอบเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนกับประเทศในภูมิภาคและอนุ
ภูมิภาคส่งผลให้มีการขยายตัวของกิจการพาณิชยนาวีเพิ่มขึ้นและเข้าสู่

มาตรฐานสากล

O3 ต้นทุนการขนส่งสินค้าจำนวนโดยทางเรือต่ำกว่าการขนส่งประเภทอื่น

O4 มีกฎหมายหลายฉบับที่เอื้อต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำเป็นไปตาม

มาตรฐานสากล

O5 ภาครัฐสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ภาวะคุกคาม

T1 การดำเนินนโยบายของรัฐด้านการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวีไม่ชัดเจน
ทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติงานและไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

T2 กฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวียังไม่มี
การแก้ไขปรับปรุงที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิช
ยนาวีให้ได้มาตรฐานสากลและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ขณะเดียวกัน
กระบวนการปรับแก้ไขกฎหมายดำเนินการได้ล่าช้าไม่ทันกับสถานการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก

T3 โครงสร้างต้นทุนการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีโดยเฉพาะค่าธรรมเนียมการ
ใช้ท่าเรือที่มอบให้เอกชนบริหารจะมีต้นทุนสูงกว่าการขนส่งทางบก

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำตาราง
ความสัมพันธ์แบบเมทริกซ์ (SWOT Matrix) ตามขั้นตอนของไวริช (Wehrich, 1982) และเลือกกล
ยุทธ์เพียงหนึ่ง หรือ สองกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุด กำหนดเป็นกลยุทธ์หลักในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้
จัดทำ ตารางจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามเพื่อกำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

1. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสหลัก (Key external Opportunities = O)
2. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภาวะคุกคามหลัก(Key external Threats = T)
3. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งหลัก (Key internal Strength = S)
4. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อนหลัก(Key external Weakness = W)
5. จับคู่ จุดแข็งหลักกับโอกาสหลัก(SO) คือใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับ โอกาสมากที่สุด โดยคิดหากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับเซลล์นี้ออกมา
6. จับคู่ จุดแข็งหลักกับภาวะคุกคามหลัก(ST) คือใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะ คุกคาม โดยคิดหากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับเซลล์นี้ออกมา
7. จับคู่ จุดอ่อนหลักกับโอกาส (WO) คือลด / ปิดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาสโดยคิดหา กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับเซลล์นี้ออกมา
8. จับคู่ จุดอ่อนหลักกับภาวะคุกคาม(WT)) คือลด / ปิดจุดอ่อน หลีกเลี่ยงภาวะ คุกคาม โดยคิดหากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับเซลล์นี้ออกมา
9. จากกลยุทธ์ทั้งหมดในแต่ละเซลล์แล้วตัดสินใจเลือกกลยุทธ์เพียงหนึ่งหรือสอง กลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุด กำหนดเป็นกลยุทธ์หลัก

จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามที่แสดงในตอนที่ได้วิจัจัดทำตารางความ - สัมพันธ์แบบสวอต แมททริกส์ (SWOT Matrix) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาไปสู่สภาพที่พึง ประสงค์โดยใช้ประโยชน์จาก SO เพื่อพัฒนาเชิงรุกโดยสามารถลดจุดอ่อน W และหลีกเลี่ยงภาวะ คุกคาม นำเสนอในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางความสัมพันธ์แบบฉวอต แมททริกส์(SWOT Matrix)

	Strength = S	Weakness = W
ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	S1 มีระบบบริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ S2 มีแผนดำเนินการเพื่อพัฒนามูลฐานและระบบสารสนเทศไว้แล้ว S3 มีระบบการขนส่งทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งและการท่องเที่ยว	W1 ภาระหน้าที่ด้านพาณิชย์นาวีไม่ได้รับความสำคัญเชิงนโยบาย W2 ขาดการพัฒนาในเชิงรุกในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไม่ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน W3 ขาดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบเครือข่ายสารสนเทศกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี W4 บุคลากรพาณิชย์นาวีขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร
Opportunities = O	SO = Strategies	WO = Strategies
O1 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาขนส่งทางน้ำเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ	1.1เขียนแผนการจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีนานาชาติ เป็นงานหนึ่งสังกัดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีกระทรวงคมนาคม	3.จัดทำVDOและAudio Stemming ให้บริการเกี่ยวกับฐานข้อมูล World Shipping Encyclopedia ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
O2 ความร่วมมือกรอบเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนกับประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาคส่งผลให้มีการขยายตัวของกิจการพาณิชย์นาวีเพิ่มขึ้นและเข้าสู่มาตรฐานสากล O3ภาครัฐสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน	1.1.1มีการบริหารเป็นองค์กรอิสระในกำกับของรัฐบาล 1.1.2จัดทำโครงสร้าง"ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีแห่ง เอเชีย-แปซิฟิก"เพื่อร่วมเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ60พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (S3 S2 O1 O2 O3) 1.2เขียนแผนกลยุทธ์พัฒนาระยะปี 1.2.1รายละเอียดโครงการต่างๆระยะปี -จัดทำงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน -สำรวจวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วย -โครงการลดต้นทุนต่อหน่วย -จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่าย ศวท. คู่มาตรฐานระหว่างประเทศและมาตรฐานระดับสากล(S1S2O2O3)	3.1รวบรวม VDO ที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาทางวิชาการด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีโดยจัดทำ VDO Stemming เผยแพร่สารสนเทศผ่านทางอินเทอร์เน็ต (W1W2W3O1O2O3)

Threats = T	ST= Strategies	WT= Strategies
ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก T4 โครงสร้างต้นทุนการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีโดยเฉพาะค่าธรรมเนียมการใช้ท่าเรือที่มอบให้เอกชนบริหารจะมีต้นทุนสูงกว่าการขนส่งทางบก	2.3 จัดทำพิธีภัณฑ์เสมือนเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศไทยและแหล่งท่าเรือในประเทศอื่นๆ (S1S2S3T1T2T3)	ญี่ปุ่น และ ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ 4.3 สืบหาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีระหว่างประเทศระบบ e-library ในประเทศและต่างประเทศทั้งร้านจำหน่ายหนังสือและห้องสมุดพันธมิตรต่างๆ (W3W4T1T2) 5. ปรับปรุงอาคารห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี 5.1 ย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกันเพื่อรวมเป็นศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีแห่ง เอเชีย-แปซิฟิก
		เป็นอาคารถาวร ภายในปี (2549-2552) 5.2 จัดทำอาคารที่จอดรถภายในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี 5.3 เขียนผังการใช้อาคารเพื่อการออกแบบการตกแต่งภายในจัดหา Model เรือ และ จำลองท่าเรือ ฯลฯ (W1W3T2T3)

ผลการวิเคราะห์ (SWOT Matrix) พบว่า

1. กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส (SO Strategies) ของห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีโดยใช้จุดแข็งที่มีอยู่ประสานกับความได้เปรียบซึ่งเป็นโอกาสที่สอดคล้องกันทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากโอกาสที่มี ดังนั้น กลยุทธ์ทางเลือก ดังนี้

1.1 จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า จุดแข็งของห้องสมุดภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 คือ มีแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศไว้แล้วและมีโอกาสเพื่อเสริมจุดแข็งของห้องสมุดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก คือ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาการขนส่งทางน้ำเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบทั้งในประเทศและระหว่างประเทศด้วยความร่วมมือรอบเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนกับประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาคส่งผลให้มีการขยายตัวของกิจการพาณิชย์นาวีเพิ่มขึ้นและเข้าสู่มาตรฐานสากล ดังนั้น กลยุทธ์ทางเลือกในกรณีนี้ จึงเป็นการเขียนแผนการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีนานาชาติเป็นงานหนึ่งสังกัดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีกระทรวงคมนาคมเพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์ด้านมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ.2544 ซึ่งมีองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ โครงสร้างการบริหารที่เป็นองค์กรอิสระในกำกับของรัฐ และจัดทำ

โครงการเปิด “ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก” เพื่อเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ

1.2 จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของห้องสมุดพบว่า ห้องสมุดมีบริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มีทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านพาณิชยนาวิและสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่จะเสริมจุดแข็งให้แข็งแกร่งเพิ่มขึ้น คือ ภาครัฐสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีนี้กลยุทธทางเลือกจึงเป็นการเขียนกลยุทธ์การพัฒนาระยะเวลา 5 ปี ซึ่งมีรายละเอียดของโครงการต่างๆ ระยะ 5 ปี คือ จัดทำแผนงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน สํารวจวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วย โครงการลดต้นทุนต่อหน่วย และ จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก สู่มาตรฐานระดับประเทศและระดับสากลเพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์มาตรฐานด้านงบประมาณและการประเมินผลด้วยดุลคณิบริหารองค์กร

2. กลยุทธ์จุดแข็งและภาวะคุกคาม (ST Strategies) เป็นการใชจุดแข็งหลักเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ดังนี้

2.1. จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ภาวะคุกคามที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก คือ การกำหนดนโยบายของรัฐด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิยังไม่ชัดเจนทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติงานและไม่ได้รับการพัฒนาดังต่อเนื่องและกระบวนการปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิดำเนินการล่าช้าไม่ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากอีกทั้งไม่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งและธุรกิจพาณิชยนาวิสู่มาตรฐานสากลจึงไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้แต่ห้องสมุดมีจุดแข็งด้านระบบบริการด้วยห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์โดยมีแผนการพัฒนานวัตกรรมและระบบสารสนเทศไว้แล้ว มีทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านพาณิชยนาวิและหลากหลายสาขาในเครือข่ายศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิสาขาที่สามารถลดภาวะคุกคาม ดังนั้น กลยุทธ์ทางเลือกในกรณีนี้ คือ จัดหาระบบระบบ e-library และรวบรวมสารสนเทศทุกประเภทจัดให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยจัดทำ meta data เพื่อวิเคราะห์ web site จัดทำฐานความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชยนาวิรวมถึงบุคคลสำคัญเฉพาะทางธุรกิจพาณิชยนาวิของประเทศ เพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์ด้านพาณิชยนาวิเพื่อสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย

2.2 จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในซึ่งเป็นจุดแข็งของห้องสมุด คือ การพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการให้บริการ แต่มีภาวะคุกคามจากเทคโนโลยีสารสนเทศและกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชยนาวิยังไม่แก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล ประกอบการกำหนดนโยบายของภาครัฐด้านการขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชยนาวิยังไม่ชัดเจนทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติงานและไม่ได้รับการพัฒนาดังต่อเนื่องจึงเป็นโอกาสที่จะใช้

ภาวะคุกคามในข้อนี้ ทำให้เกิดประโยชน์ด้วย ฉะนั้น กลยุทธ์ทางเลือกในกรณีนี้ คือ จัดทำ “พิพิธภัณฑ์เสมือนจริงเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศและแหล่งท่าเรือที่สำคัญต่างประเทศเพื่อบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการให้บริการเชิงรุกด้วยอุปกรณ์สื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างสม่าเสมอและเสมือนจริง เพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์ มาตรฐานด้านบุคลากรด้านการบริหารจัดการ และมาตรฐานดำเนินการด้านเทคนิค”

3.กลยุทธ์ลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส (WO Strategies) เป็นการใช้โอกาสที่มีความได้เปรียบลดจุดอ่อน ทำให้กลยุทธ์ทางเลือกดังนี้

3.1 จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดมีจุดอ่อน คือ ภาระหน้าที่ด้านพาณิชยนาวิไม่ได้รับความสำคัญเชิงนโยบาย ขาดการพัฒนาในเชิงรุกที่สนับสนุนแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันขาดการพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบเครือข่ายสารสนเทศกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารแต่มีโอกาซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิสอดคล้องกับกลยุทธ์ศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์รัฐบาลนโยบาย ข้อ3.3ข้อ5ข้อ7และยุทธศาสตร์ที่ 1-2 ยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม ยุทธศาสตร์ที่ 1-5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ยุทธศาสตร์ที่1-7 และแผนหลักการขนส่ง พ.ศ.2542-2549 กระทรวงคมนาคม นโยบาย 1-3 ข้อ 5 ข้อ 7 และข้อ 9 และนโยบายที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศโดยเน้นศักยภาพในการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประหยัด ปัจจุบันเน้นพัฒนาด้านความสะดวกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนซึ่งการพัฒนาการต่างๆต้องคำนึงถึงการรักษาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 (ดูภาคผนวก ง. สรุปสาระสำคัญแผนปฏิบัติการ ปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ)ในกรณีนี้ กลยุทธ์ทางเลือก คือ จัดทำVDO และ Audio Stemming ให้บริการเกี่ยวกับฐานข้อมูล World Shipping Encyclopedia ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวบรวม VDO ที่เกี่ยวข้อง กับการสัมมนาทางวิชาการด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิจัดทำเป็นVDO Stemming เผยแพร่สารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และรวบรวม Audio ที่เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิ โดยจัดทำ Audio Stemming เผยแพร่ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศด้านบริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

4. กลยุทธ์ที่เป็นการลดจุดอ่อนและลดอุปสรรค (WT Strategies) โดยมีกลยุทธ์ทางเลือก ดังนี้

4.1 จากจุดอ่อนในเรื่องการขาดการพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิและบุคลากรขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร แต่มีภาวะคุกคามจากสภาพแวดล้อมนอกในเรื่องการกำหนดนโยบายของรัฐด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิไม่ชัดเจนและในทางปฏิบัติ

ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระเบียบ การขนส่งทางน้ำยังไม่มี การแก้ไขให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการขนส่งทางน้ำให้กว้างไปสู่มาตรฐานสากล ดังนั้น กลยุทธ์ทางเลือก คือ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวี และเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างครบถ้วน โดยดำเนินการสำรวจสารสนเทศเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีที่เป็นภาษาต่างประเทศในแหล่งสารสนเทศอื่นๆ (Amazon.com) และสำรวจหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางพาณิชย์นาวี ระบบ e-library ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งร้านจำหน่ายหนังสือ และ ห้องสมุดพันธมิตรต่างๆ และจัดหาบุคลากร ออกไปสำรวจหนังสือเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำ และ ธุรกิจพาณิชย์นาวี ระหว่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฮ่องกง จีน อินเดีย ลาว ญี่ปุ่น และ ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ เพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค และบริการความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

4.2 จากจุดอ่อนในเรื่อง ภาระหน้าที่ด้านพาณิชย์นาวีไม่ได้รับความสำคัญเชิงนโยบาย ขาดการพัฒนาในเชิงรุก ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไม่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน แต่มีภาวะถูกถามจากสภาพแวดล้อมภายนอกในเรื่องกฎหมายและระเบียบการขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชย์นาวียังไม่มีการแก้ไขปัญหาที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนารกิจพาณิชย์นาวีสู่มาตรฐานสากล ในกรณีนี้ กลยุทธ์ทางเลือก คือ การปรับปรุงอาคารห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำพาณิชย์นาวีโดยย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกัน เพื่อเป็นศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีแหล่งเอเชีย – แปซิฟิก เป็นอาคารถาวร ภายในปี 2549-2552 โดยจัดทำอาคารที่จอดรถภายในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีและเขียนผังการใช้อาคารเพื่อการออกแบบการตกแต่งภายในจัดหา Model เรือ และ จำลองท่าเรือ ซึ่งประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์พาณิชย์นาวีเสมือนจริงให้บริการเชิงรุกโดยเน้นเยาวชนเป็นสำคัญสามารถเข้าไปสัมผัสกับสะพานเดินเรือ และ ฝึกขับเรือจริงๆเพื่อนำไปสู่ภาพที่พึงประสงค์ คือ มาตรฐานด้านการบริการและการร่วมมือระหว่างห้องสมุดและอาคารสถานที่

สรุปกลยุทธ์ทางเลือกของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี จากการวิเคราะห์ตาราง สัมพันธ์แบบสวอต แมทริกส์ (SWOT Matrix) ดังนี้

1. เขียนแผนจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีนานาชาติเป็นงานหนึ่งสังกัด กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี กระทรวงคมนาคม และเขียนแผนกลยุทธ์การพัฒนาระยะ 5 ปี
2. จัดหาระบบ e-library และรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
3. จัดทำ VDO และ Audio Stemming ให้บริการเกี่ยวกับฐานข้อมูล World Shipping Encyclopedia ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
4. จัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างครบถ้วน

5. ปรับปรุงอาคารห้องสมุดกรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

แผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีกรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีสภาพปัจจุบัน

ห้องสมุดกรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เป็นห้องสมุดที่มีพื้นที่ใช้สอยไม่มากนักมีบริการด้วยระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ใช้งานมานานกว่า 25 ปีสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบ ยิม – คีน ระบบการสืบค้นข้อมูล มีโครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจนปรับเปลี่ยนโอนย้ายหน่วยงานไปสังกัดฝ่ายต่างๆ ไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารห้องสมุดอย่างเป็นทางการ มีบุคลากรมาเพียงพอในการปฏิบัติงานห้องสมุดและมีทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านพาณิชยนาวี สื่อโสตทัศนูปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้บริการอย่างเหมาะสม จุดอ่อนที่ควรปรับปรุง คือ กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ต้องกำหนดนโยบายจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้พาณิชยนาวีแห่ง เอเชีย-แปซิฟิก อย่างเป็นทางการเป็นองค์กฤษฎีระในกำกับของรัฐ ควรปรับปรุงอาคารถาวรมีสถานที่จอดรถ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริหารงานของศูนย์วิทยบริการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกิจกรรมของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีและจัดหาครุภัณฑ์ใหม่มาทดแทน ครุภัณฑ์เก่าที่ไม่เหมาะสม เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการมีเพียง 4 เครื่อง เป็นรุ่นเก่าประสิทธิภาพในการใช้งานต่ำและจุดอ่อนสุดท้ายคือจัดหาทรัพยากรสารสนเทศพาณิชยนาวีทันสมัยมาเพิ่มเติมทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

วิสัยทัศน์

พัฒนาห้องสมุดกรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีให้เป็นศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีแห่งเอเชีย-แปซิฟิกภายในปี 2553

พันธกิจ

1. จัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาโครงการศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก ระยะ 5 ปี
2. จัดทำคู่มือปฏิบัติงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เข้าเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ.2544
4. จัดหาระบบ e-library และฐานความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชยนาวีและบุคลากรสำคัญทางธุรกิจพาณิชยนาวีประเทศเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนและผู้ให้บริการเข้ามาสัมผัสแหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาและวิจัย

5. ติดตามประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย

1. เป็นศูนย์กลางความรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับพาณิชย์นาวีในรูปแบบของ Portal site โดยมีประเทศไทยเป็นผู้นำเครือข่ายร่วมกับองค์ สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและห้องสมุด UN / ESCAP

2. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการบริหารงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีอย่างต่อเนื่องและควบคุมกิจกรรมทุกอย่างของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เยาวชน สาธารณชนได้แหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าไปสัมผัสและฝึกหัดทดลองเครื่องมืออุปกรณ์ได้ด้วยตนเองประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีของประเทศและแหล่งพาณิชย์นาวีต่างประเทศ

2. เพื่อให้ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการ

3. เพื่อกระตุ้นให้สนใจเข้ามาใช้บริการและมีกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการพาณิชย์นาวีอย่างต่อเนื่องตามอัธยาศัย

กลยุทธ์

1. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีกำหนดนโยบาย จัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้พาณิชย์นาวีแห่งเอเชีย-แปซิฟิกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

1.1 เขียนแผนการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีนานาชาติเป็นงานหนึ่งสังกัดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี กระทรวงคมนาคม

1.2 มีการบริหารที่เป็นองค์กรอิสระในกำกับของรัฐ

1.3 จัดทำโครงการเปิดศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี เอเชีย-แปซิฟิก เพื่อร่วมเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการบริหารงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกิจกรรมศูนย์พาณิชย์นาวี

2.1 เขียนแผนกลยุทธ์การพัฒนาระยะ 5 ปี

2.2 จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ตามแผนระยะ 5 ปี

3. จัดทำ e-library รวบรวมสารสนเทศทุกประเภทให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3.1 จัดหาระบบ e-library

3.2 จัดหา meta data เพื่อวิเคราะห์ web site

3.3 จัดทำฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่งทางน้ำธุรกิจพาณิชย์นาวีและบุคลากรสำคัญทางธุรกิจพาณิชย์นาวีของประเทศ

3.4 จัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนจริงเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศและแหล่ง

ท่าเรือที่สำคัญต่างประเทศ

4. จัดทำ VDO และ Audio Stemming ให้บริการเกี่ยวกับฐานข้อมูล World Shipping Encyclopedia ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.1 รวบรวม VDO ที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาทางวิชาการด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวี จัดทำ VDO Stemming เผยแพร่สารสนเทศเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.2 รวบรวม Audio ที่เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวี จัดทำ Audio Stemming เผยแพร่สารสนเทศเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5. จัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีและเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างครบถ้วน

5.1 สืบหาสารสนเทศเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีที่เป็นภาษาต่างประเทศจากแหล่งสารสนเทศ เช่น (Amazon.com)

5.2 จัดหาบุคลากรไปสำรวจหนังสือเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีระหว่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ พม่า จีน อินเดีย ลาว และญี่ปุ่น

5.3 สืบหาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวี และสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบ e-Logistics ในประเทศ ทั้งร้านจำหน่ายหนังสือและห้องสมุดพันธมิตรต่างๆ

6. ปรับปรุงอาคารห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

6.1 ย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกันเพื่อรวมกันเป็นศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก เป็นอาคารถาวร ปี 2552

6.2 จัดทำอาคารที่จอดรถ ภายในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

6.3 เขียนผังการใช้อาคาร เพื่อการออกแบบ ตกแต่งภายในเช่น จัดหา Model เรือจำลองสะพานเดินเรือ และจำลองท่าเรือ ฯลฯ

โครงการพัฒนาศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก

มาตรการ	กลยุทธ์	คณิศร	คณิศร	ระยะเวลาที่ดำเนินการ/งบประมาณ					
				2548	2549	2550	2551		
เป้าหมาย 1. เป็นศูนย์กลางศูนย์กลางความรู้ และการเรียนรู้เกี่ยวกับพาณิชยณวิในรูปของ Portal site โดยมีประเทศไทยเป็นผู้นำเครือข่ายร่วมกับองค์กร และสถาบัน วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและห้องสมุด UN/ESCAP									
1. กรมการขนส่งทางบกและพาณิชยณวิกำหนดเป็นนโยบาย จัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ พาณิชยณวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิกคือเป็นพันธมิตรอย่างใกล้ชิดกับพันธมิตร	1.1. กำหนดแผนการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิตามระดับ เป็น งานหนังสือจัดกิจกรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยณวิ กระทรวงคมนาคม 1.2. มีการบริหารที่เป็นองค์อิสระในกำกับของรัฐ 1.3. จัดทำโครงการเปิดศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิในแห่งเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	- ให้นำเสนอแผนสู่อธิบดีกรมการพาณิชยณวิแห่ง เอเชีย-แปซิฟิก - องค์การอิสระในกำกับของรัฐ - จัดทำเปิดศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว							
เป้าหมาย 2. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน การบริหารงานของศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างของศูนย์วิทย บริการพาณิชยณวิ									
2. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณ ในการสนับสนุน การบริหารงาน ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม ทุกกิจกรรมศูนย์วิทยบริการพาณิชยณวิ	2.1 เพื่อแผนกลยุทธ์การพัฒนาระยะ 5 ปี 2.2 จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการต่างตามแผนระยะ 5 ปี	ได้รับประจำปีละ 30 ล้านบาท	30	30	30	30			
3. จัดทำ E-Libraryรวบรวมสารสนเทศทุกประเภทให้บริการ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	3.1 จัดทำระบบ E-Library 3.2 จัดทำ meta data เพื่อวิเคราะห์ web site 3.3 จัดทำฐานความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งทางน้ำ ธุรกิจพาณิชยณวิและบุคคลสำคัญทางธุรกิจพาณิชยณวิของ ประเทศ 3.4 จัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศ ไทยและแหล่งท่าเรือที่สำคัญในประเทศอื่นๆ	- ระบบ E-Library - ได้ meta data เพื่อวิเคราะห์ web site - ให้นำความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งทางน้ำ และธุรกิจพาณิชยณวิและบุคคลสำคัญทางธุรกิจพาณิชยณวิ ของประเทศ - พิพิธภัณฑ์เสมือนเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางน้ำในประเทศ ไทยและแหล่งท่าเรือที่สำคัญในประเทศอื่นๆ	5 แสน 100 web 10 เรือ 10 เรือ	100 web 30 เรือ 30 เรือ	100 web 50 เรือ 50 เรือ	100 web 100 เรือ 100 เรือ			
4. จัดทำ VDO และ Audio Stemming ให้บริการเกี่ยวกับ ฐานข้อมูล World Shipping Encyclopedia ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต	4.1 รวบรวม VDO ที่เกี่ยวข้องกับงานทางวิชาการด้านการ ขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยณวิ จัดทำ VDO Stemming แผนพร สารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ต 4.2 รวบรวม Audio ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจ พาณิชยณวิ จัดทำ Audio Stemming แผนพรสารสนเทศผ่าน อินเทอร์เน็ต	- จัดทำ VDO Stemming - จัดทำ Audio Stemming	50 เรือ 100 เรือ	100 เรือ 200 เรือ	100 เรือ 300 เรือ	100 เรือ 400 เรือ 500 เรือ			

ผลกระทบ	กลยุทธ์	สิ่งมีชีวิต	ระยะเวลาที่ดำเนินการงบประมาณ				
			2548	2549	2550	2551	2552
5. จัดทำทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีและเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างครบถ้วน	5.1 ดำเนินงานค้นคว้าเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีที่เป็นภาคต่างประเทศในแหล่งสารสนเทศ เช่น Amazon.com 5.2 จัดทำบุคลากรไปสำรวจหนังสือเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำพาณิชย์นาวีระหว่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฮ่องกง อินโดนีเซีย และศรีลังกา 5.3 ดำเนินงานหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีระบบ e-Logistics ในประเทศที่ส่งจำหน่ายหนังสือ และห้องสมุดพันธมิตรต่างๆ	- ให้บริการสารสนเทศด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย์นาวีในประเทศและต่างประเทศ	4,000 เรื่อง	4,000 เรื่อง	4,000 เรื่อง	4,000 เรื่อง	4,000 เรื่อง
6. ปรับปรุงอาคารห้องสมุดรวมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี	6.1 ย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกันเพื่อรวมกันเป็นศูนย์บริการพาณิชย์นาวีเป็นอาคารภายในปี 2549-52 6.2 จัดทำอาคารที่จอดรถภายในโครงการขนส่งทางน้ำฯ 6.3 เขียนผังการใช้อาคารเพื่อการออกแบบการตกแต่งภายใน จัดหา Model เรือ จำลองท่าเรือ ฯลฯ	- สร้างอาคารสำนักงานศูนย์บริการพาณิชย์นาวีอย่างถาวร - ปรับปรุงและสร้างสถานที่จอดรถ - ปรับปรุงและตกแต่งภายในอาคารศูนย์บริการพาณิชย์นาวีให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	300 ล้าน	-	-	-	-

งาน
026-1
2484 ก
06-06
22

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2546-2555 ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ กระทรวงคมนาคม ตามองค์ประกอบของมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

1.2 ศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชยนาวิกับรูปแบบศูนย์วิทยบริการ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิที่พึงประสงค์ ในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2546-2555

1.3 พัฒนาแผนกลยุทธ์ ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2546-2555

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ประชากรในการวิจัย มีดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ ทั้ง 3 แห่ง คือ ห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ (ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชยนาวิ) และห้องสมุดศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ ซึ่งสังกัดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ กระทรวงคมนาคม

2.1.2 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ ปี 2546 จำนวน 23 คน

2.2 การวิจัยนี้ จะใช้กรอบในการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ซึ่งมี 9 ด้าน ดังนี้ 1) โครงสร้างการบริหาร 2) หน้าที่ความรับผิดชอบ 3) บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด 4) ทรัพยากรสารสนเทศ 5) บุคลากร 6) มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค 7) อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด 8) งบประมาณ 9) เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด

2.3 ศึกษาสภาพแวดล้อมของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ ตามสภาพปัจจุบัน

2.4 สร้างแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและตรวจสอบด้วยการประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์

2.5 การวิจัยนี้ จะครอบคลุมเฉพาะการรับรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีที่มีการปฏิรูปองค์การ แผนกลยุทธ์ในการพัฒนากิจการพาณิชยนาวีและมีส่วนร่วมศึกษาร่างแผนจนถึงปัจจุบันของผู้บริหารสูงสุดในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีเฉพาะผู้ให้บริการเท่านั้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

สถานการณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจะทำการวิจัยตามสภาพที่เป็นจริง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวีโดยใช้สังเคราะห์ข้อมูลโดยภูมิตามกรอบแนวคิดทฤษฎีห้องสมุดสมัยใหม่สู่เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ 9 ด้าน เป็นข้อมูลพื้นฐาน แผนกลยุทธ์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและรายงานประจำปี 2546-2547 โดยนำมากำหนดเป็นปัจจัยองค์ประกอบของภาพที่พึงประสงค์ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ระบบงานห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาที่คัดสรรตามตารางที่ 4 เพื่อเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ในตอน
3

ขั้นที่ 2 สรุปผลการสังเคราะห์จากข้อมูลโดยภูมิได้สภาพปัจจุบันเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 สำหรับภาพที่พึงประสงค์ ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มาพัฒนา กลั่นกรองให้เหลือเฉพาะสาระสำคัญเขียนบันทึกให้ชัดเจนโดยอ้างอิงข้อเท็จจริงและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดไว้คือ สภาพปัจจุบันและภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต

ขั้นที่ 3 สรุปผลการจัดประชุมทางวิชาการโดยระดมแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน (Connoisseurship) ตรวจสอบความเหมาะสม

ตอนที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับรูปแบบของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 เพื่อกำหนดรูปแบบช่องว่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความเหมาะสมของภาพที่พึงประสงค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิคือ นำสภาพแวดล้อมปัจจุบันและภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี ได้จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป

ขั้นที่ 2 กำหนดรูปแบบช่องว่างระหว่างภาพที่จะพึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กับสภาพปัจจุบัน เมื่อได้ช่องว่างแล้วจึงกำหนดแผนกลยุทธ์โดยอิงการเลือกกลยุทธ์และการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยดำเนินการร่างแผนกลยุทธ์ตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในตอนี่ 3

ตอนที่ 3 พัฒนแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3

ขั้นที่ 1 อภิปรายสร้างแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีในทศวรรษหน้า (2546 – 2555) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นที่ 6 และขั้นที่ 7 ดังนี้

1. กำหนดตัวผู้วางกลยุทธ์ คือ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน หรือ ผู้แทนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำการวิเคราะห์ร่างแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมตามเอกลักษณ์ของงานบริการ

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม คือ ประเมินสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ระบุปัญหาปัจจุบันส่งผลกระทบเป็นบวกหรือลบต่อองค์กร

3. การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกเป็นการกำหนดเป้าหมาย ดังนี้

- 3.1 บูรณาการวิสัยทัศน์ จากการสรุปผลเสวนาของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้จุดแข็งประสานโอกาส เพื่อลดจุดอ่อน หลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและพิจารณาตัดสินใจเลือกกลยุทธ์

- 3.2 กำหนดพันธกิจ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมซึ่งเป็นการกำหนดให้เป็นองค์การอิสระในกำกับของรัฐที่บ่งบอกลักษณะของงานที่โดดเด่นสำหรับศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีกำลังดำเนินการอยู่และมีแนวโน้มที่จะก้าวหน้าในอนาคต

- 3.3 กำหนดวัตถุประสงค์ ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวี คือ โดยปรับเปลี่ยนภารกิจและทิศทางขององค์การให้เป็นผลการดำเนินงานเฉพาะด้านพาณิชย์นาวีของเอเชีย - แปซิฟิกที่สามารถเพิ่มคุณค่า และพัฒนาให้เป็นการวิจัยและพัฒนาได้

- 3.4 กำหนดกลยุทธ์ทางเลือก นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาจัดทำตารางความสัมพันธ์แบบสวอต แมทริกซ์ (SWOT Matrix) โดยนำกลยุทธ์ทั้งหมดในแต่ละเซลล์มาตัดสินใจเลือกเพียงหนึ่งหรือสองกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุดในการปิดช่องว่างที่สามารถกำหนดวิธีการดำเนินงาน หรือกำหนดให้เป็นกลยุทธ์หลัก

ขั้นที่ 2 สรุปแผนกลยุทธ์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวิ เป็นกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ โดยสรุปความคิดเห็นจากการตรวจสอบ และนำกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันสูงสุดมาจัดทำแผนกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ และกำหนดเป้าหมายของศูนย์วิทยบริการ เอเชีย – แปซิฟิก

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสรุปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.2 สัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจริง จำนวน 3 คน และสรุปสาระสำคัญตามสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวิ กรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชย์นาวิ ตามกรอบมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 เพื่อยืนยันสภาพปัจจุบัน

4.3 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของแผนกลยุทธ์โดยวิธีอิงผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเติมคำเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

5.1 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ

5.2 สภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวิซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการวิเคราะห์ตามสภาพจริงของศูนย์วิทยบริการ ตามรูปแบบองค์ประกอบ 9 ด้านของมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

6. สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวิ เมื่อเทียบตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ในภาพรวมและระดับองค์ประกอบต่ำกว่าเกณฑ์เรียงตามลำดับช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์ คือ

6.1 บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

6.2 อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

6.3 งบประมาณ ทรัพยากร

7. แผนกลยุทธ์

กลยุทธ์ เพื่อลดช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 โดยเรียงตามลำดับกลยุทธ์ที่ลดช่องว่างสูงสุดไปหาต่ำสุด

7.1 กลยุทธ์ที่ 1 จัดสามกิจกรรม คือ 1) เขียนแผนการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ นานาชาติเป็นงานหนึ่งสังกัดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ กระทรวงคมนาคม เพื่อลด ช่องว่างด้านพัฒนาโครงสร้างและการบริหารงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการบริหารบ้านเมือง ที่ดี พระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549 ตามมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 เพื่อลดช่องว่างให้ประเทศไทย ก้าวไปสู่สังคมฐานความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญ มีแผนภูมิ การบริหารจัดการสายบังคับบัญชาให้ขึ้นตรงต่อผู้บริหารสูงสุด 2) มีการบริหารที่เป็นองค์กรอิสระ ในกำกับของรัฐ 3) จัดทำโครงการเปิดศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อร่วมเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำโครงการพัฒนาเครือข่าย ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิสู่มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 เพื่อลดช่องว่างด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

7.2 กลยุทธ์ที่ 2 จัดสองกิจกรรม 1) เขียนแผนกลยุทธ์การพัฒนาระยะ 5 ปี 2) จัดทำ รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการต่างๆตามแผนระยะ5ปี เช่น จัดทำแผนงบประมาณการลงทุน/การ ดำเนินงานมุ่งเน้นผลงานเพื่อขยายมูลค่าของสินทรัพย์และบริการ โครงการฝึกทักษะวิชาชีพต่อเนื่อง กำลังสนใจของกลุ่มวัยรุ่นและวัยวิชาการเสริมอาชีพและช่วยเสริมกำลังการผลิตคนประจำเรือเพื่อ เป็นแรงงานที่มีฝีมือและแรงงานส่งออกไปยังบริษัทเรือต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้และบริการด้าน บุคลากรประจำเรือเพื่อลดช่องว่างด้านงบประมาณและลดต้นทุนการผลิต ประหยัดงบประมาณ

7.3 กลยุทธ์ที่ 3 จัดสี่กิจกรรม คือ 1) จัดหาระบบ e-Library 2) จัดหา meta data เพื่อ วิเคราะห์ web site 3) จัดทำฐานความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชย นาวิและบุคคลสำคัญทางธุรกิจพาณิชยนาวิของประเทศ 4) จัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนเกี่ยวกับสถานที่ สำคัญทางน้ำในประเทศไทยและแหล่งท่าเรือที่สำคัญในประเทศอื่น เพื่อลดช่องว่างของศูนย์วิทย บริการในการลดต้นทุนต่อหน่วย จัดหาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาพาณิชยนาวิจาก ต่างประเทศ

7.4 กลยุทธ์ที่ 4 จัดสองกิจกรรม คือ 1) จัดหาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาพาณิชย นาวิโดยรวบรวม VDO ที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาทางวิชาการด้านการขนส่งทางน้ำและธุรกิจ พาณิชยนาวิ เช่น จัดทำ VDO Stemming เผยแพร่สารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ต 2) รวบรวม Audio ที่ เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำและธุรกิจพาณิชยนาวิ จัดทำ Audio Stemming เผยแพร่สารสนเทศผ่าน อินเทอร์เน็ต เพื่อลดช่องว่างด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

7.5 กลยุทธ์ที่ 5 จัดสาม กิจกรรม คือ 1) สืบหาสารสนเทศเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและ พาณิชยนาวิเป็นภาษาต่างประเทศในแหล่งสารสนเทศ เช่น Amazon.com 2) จัดหาบุคลากรไป

สำรวจหนังสือเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ระหว่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า จีน อินเดีย ลาว 3) สำรวจหนังสือที่เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ในระบบ e-Logistics ในประเทศทั้งร้านจำหน่ายหนังสือ และห้องสมุดพันธมิตรต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อจัดสรรงบประมาณ ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านองค์การเรียนรู้ใหม่ และทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เพื่อลดช่องว่างด้านการประเมินสมรรถนะของห้องสมุด

7.6 กลยุทธ์ที่ 6 จัดสามกิจกรรม คือ 1) ย้ายห้องสมุดสาขาไปรวมกันเพื่อรวมเป็นศูนย์วิทยบริการพาณิชย์เป็นอาคารถาวรภายในปี 2549-2552 2) จัดทำอาคารที่จอดรถภายในกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ 3) เขียนผังการใช้อาคารเพื่อการออกแบบการตกแต่งภายใน จัดหา Model เรือ จำลองท่าเรือฯลฯ

8. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ในภาพรวมและทุกองค์ประกอบต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด กับ โครงสร้างการบริการซึ่งสอดคล้องกับสถานภาพของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์ที่เป็นหน่วยงานในฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ กองวิชาการและแผน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์ตามประกาศกระทรวงคมนาคม ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545 และภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชย์สอดคล้องกับแนวคิดของเซอร์โต และปีเตอร์ (1991) , ปกรณ์ ปรียากร (2540 : 109) และสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2544 : 6-15), Connoisseurship ในทัศนะที่มีประเด็นสำคัญ คือ ให้เป็นศูนย์พัฒนาองค์ความรู้เฉพาะด้านพาณิชย์และให้กลายเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารพาณิชย์ในภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิก โดยพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นทั่วโลก สามารถเป็นศูนย์บริการพาณิชย์ที่ให้บริการ Content Provider เน้นการเพิ่มมูลค่าของข้อมูลพาณิชย์ โดยส่งเสริมการวิจัยเฉพาะเรื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส สุวรรณเวลา (2547: 39) การพัฒนาศูนย์แห่งความเป็นเลิศ หรือ ศูนย์วิจัยเฉพาะเรื่อง หรือ โครงการวิจัยในลักษณะคณะกรรมการปฏิบัติการกิจวิจัยเฉพาะเรื่อง (Research task force)

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ผลการวิจัยที่ควรแก่การเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูง คือ

- 9.1.1 ด้านงบประมาณ ควรกำหนดเป็นนโยบาย งบการเงินประจำปีแรกของห้องสมุด 5%ของรายได้ทั้งหมดของกรมฯและปีที่สอง ควรเป็น8-10% ของรายได้ของกรมฯ

9.1.2 ด้านบุคลากร ควรคัดสรรวิชาชีพเฉพาะบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ นักเอกสารสนเทศ โปรแกรมเมอร์ และพนักงานบันทึกข้อมูล ให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน

9.2 ผลการวิจัยที่ควรแก่การเสนอแนะต่อบรรณารักษ์ /เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด

9.2.1 ด้านการปฏิบัติงาน เน้นการให้บริการอย่างครบวงจร ควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมทันสมัยมาช่วยงานห้องสมุด

9.2.2 ด้านอาคาร สถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์ ควรปรับเปลี่ยนให้มีชีวิต มีคุณค่าแก่การค้นคว้าวิจัย จัดสถานที่ มุมนั่งอ่านสบาย แสง ไฟฟ้าควรมีความสว่างเพียงพอ ความชื้นสัมพัทธ์ และบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายใน และบริเวณภายนอกห้องสมุดควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสม

9.2.3 ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การเชื่อมโยงเครือข่าย ควรมีโครงการร่วมมือระหว่างองค์กรและสถาบันให้มีการร่วมมือระหว่างกันมีข้อตกลงเอื้ออำนวยความสะดวกทางวิชาการทุกด้าน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

9.3.1 ควรสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุดต่อการนำมาตราฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544 ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารจัดการและการประเมินคุณภาพห้องสมุด

9.3.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดเฉพาะในทัศนะของผู้ให้บริการ

9.3.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดเฉพาะด้านพาณิชยนาวิ

9.3.4 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิ (Maritime Transport Reserch Center of Asia -Pacific)

บรรณานุกรม

- กมลชนก สุทธิวาทีนฤพุฒิ. ธุรกิจพาณิชย์นาวี. กรุงเทพฯ : สถาบันพาณิชย์นาวี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- การขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี, กรม. แผนกลยุทธ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี. กรุงเทพมหานคร : มีนาคม 2546.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวี, สำนักงาน. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนากิจการพาณิชย์นาวี. ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม- 2 กันยายน 2544. เมืองพัทยา ชลบุรี : โรงแรมชลจันทร์.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวี, สำนักงาน. การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นแผนกลยุทธ์ในการพัฒนากิจการพาณิชย์นาวี. ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2544. กรุงเทพฯ : โรงแรมแกรนด์ ไชน่า ปริ้นเซส.
- คณะนักวิจัย / ที่ปรึกษาสถาบันพระปกเกล้า. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการทบทวนแผนแม่บทสำนักงานศาลปกครอง. ปทุมธานี : บางกอกกอล์ฟ สปรารีสอร์ท. 24 – 25 สิงหาคม 2545.
- กมลนาค, กระทรวง. แผนหลักการขนส่ง พ.ศ. 2540 -2549 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร : พฤษภาคม 2541.
- รัชวัลย์ วงษ์ประเสริฐ 2546. เส้นทางการจัดการสารสนเทศสู่การจัดการความรู้, โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การจัดการความรู้ : จากองค์กรสู่รากหญ้า ชมรมศิษย์เก่า และสาขากิจการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต โรงแรมมิราเคิล แคนด์ (หลักสี่) : กรุงเทพมหานคร, 24 มกราคม 2546.
- ดำรง วัฒนา. 2545. ยุทธศาสตร์การบริหารภาครัฐ : หลักการและวิธีการ Strategic Management for the Public Sector Principle and Methodology. กรุงเทพมหานคร
- ทองหล่อ เดชไทย. 2544. การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2544. ภาวะผู้นำเพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธงชัย สันติวงษ์. กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ : การศึกษานโยบายและกลยุทธ์การบริหารขององค์กร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2540.

- นันทา วิทยุศักดิ์. 2546. เส้นทางการจัดการสารสนเทศสู่การจัดการความรู้. โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การจัดการความรู้: จากองค์กรสู่รากหญ้า ชุมชนศิษย์เก่า และสาขาการจัดการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ (หลักสี่) : กรุงเทพมหานคร, 24 มกราคม 2546.
- นริณี ขวนเกริกกุล. Benchmarking : วิธีการจัดระบบของธุรกิจระหว่างประเทศสู่ความเป็นเลิศ. ผู้ส่งออก. 14 (มีนาคม 2543) 14-18.
- เบญจา รุ่งเรืองศิลป์. 2543. สื่อสารดิจิทัล : Digital Resources. วารสารวิทยบริการ. 11, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 45-46.
- ปกรณ์ ปรีชากร. 2542. การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. 2543. สารสนเทศในบริบทสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- พรจุติ อาชวอำรุง. 2546. การจัดการความรู้ในการอุดมศึกษา = Knowledge Management in higher Education. โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การจัดการความรู้: จากองค์กรสู่รากหญ้า ชุมชนศิษย์เก่า และสาขาการจัดการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ (หลักสี่) : กรุงเทพมหานคร, 24 มกราคม 2546.
- พัศตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพศุเดชะรินทร์. 2542. การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สำนักงาน. 2539. วิสัยทัศน์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- พรรณดาว รัตชะถาวร. “การพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์(e-Library) กับอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning)” วารสารห้องสมุด. ปีที่ 46 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม (2545) : 22-30.
- พิชัย เสงี่ยมจิตต์. การบริหารสถาบันเพื่อความเป็นเลิศ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2542
- พีระศักดิ์ วรธนทโรสถ. วัดรอยเท้าช้าง Benchmarking. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรวัฒน์. 2542
- รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยกระทบการส่งออกของไทยและยุทธศาสตร์และแนวทางแก้ไข= Factors Determining Thailand's Export : Strategy for Enhancing Competitiveness. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541.

- รายงานประจำปี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี พ.ศ. 2546. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและวางแผน, 2546.
- รายงานประจำปี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี พ.ศ. 2547. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและวางแผน, 2547.
- รายงานประจำปี กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี พ.ศ. 2548. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและวางแผน, 2548.
- โรแบร์, พอล เจมส์. เบ็นช์มาร์ค : ระบบสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุริยกิจบัณฑิตย, 2543
- วงศ์สว่าง เชาว์ชาติ. Benchmarking กับการพัฒนาองค์กร. โดมทัศน์. 21:2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2543) 53-56.
- วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้กับสังคมไทย. โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การจัดการความรู้: จากองค์กรสู่รากหญ้า ชมรมศิษย์เก่า และสาขาการจัดการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ (หลักสี่) กรุงเทพมหานคร : 24 มกราคม 2546.
- วีระวัฒน์ ปิ่นนิคัมย์. 2543. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ = Learning Organization Development. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ถักนิคานนท์ และสมชาย หิรัญกิตติ. 2538. ศัพท์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. 2545. กุมภาพันธ์. การวางแผนกลยุทธ์ สำนักวิทยบริการสถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า (2544-2553). การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดโดย คณะกรรมการพัฒนาสำนักวิทยบริการสถานราชภัฏ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ร่วมกับสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาตงกรณ์. ณ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาตงกรณ์ : ปทุมธานี.
- สมยศ นาวิการ. 2541. การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ผู้จัดการ, 2541
- สมศักดิ์ เจตสุรกานต์ และบุษบา เจริญผล. " การวิเคราะห์และเทียบเคียงผลการดำเนินงาน (Benchmarking)" วารสารข้าราชการ 44(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2542) : 45-58.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร= Management Planning and Control. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จามจุรี, 2543

สรุปผลการดำเนินงานเรื่อง การพัฒนาระบบราชการหลังการปฏิรูประบบราชการของกระทรวง
คมนาคม. กรุงเทพมหานคร : เอกสาร, 3 เมษายน 2546.

อุทิศ ขาวเรียร. 2544. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนากิจการพาณิชย์
นาวี. ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 20-22 กรกฎาคม 2544. จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการพาณิชย์นาวี กองวิจัยและวางแผน. โรงแรมเมฆาลัย ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี :
เอกสารการสัมมนา.

ภาษาอังกฤษ

Brophy, P. 2000” **Academic Library**. London : Library Association Publing.

Drucker, Peter F. 1999. **Managing challenges for the 20 th Century**. New Yourk : Harper
Business.

————— 1995. **Managing In a Time of Great Change**. London : Butterworth-Heinemann
Ltd.,

Indiana University Bloomington Libraries: Services (1977-1999). Retrieved September 9, 2001, from
<http://www.indiana.edu/~libweb/service.html>

Kaplan, Robert S. and Norton, David P. 2001. **The Strategy Focused Organization**. Boston :
Harvard Business School Press.

Kaplan, Robert S. and Norton, David P. 2001. **The Strategy-Focused Organization : Now
Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Envelopment**. Boston :
Harvard Business School Press.

————— . Lee, H. W. 1999. **Library cooperation and the development of a library
network-The Oho LINK Model**. In a Seminar on Library Cooperation. Resource
Sharing and the Development of Networks, pp. ii-I –ii-10. A Seminar was oranaized by
Rajabhat Institute Bansomdejchoapraya. Bangkok, August 19-20 .

Milfred F. Sawyer. **Library Strategic Plan**. July 1, 1999-June 30, 2002. (n.d.) retrieved June
15, 1999 , from [http :// www.suffold.edu/sawlib/plandocs/stratplan.html](http://www.suffold.edu/sawlib/plandocs/stratplan.html).

University of Hawaii at Manoa library. 1996. **Strategic plan for strategic services, 1996-2000**. Retrieved June
24, 2001. From /[http:// www.hawaii.edu/lib/external/library_stat_plan.html](http://www.hawaii.edu/lib/external/library_stat_plan.html).

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิฑูรย์ศักดิ์
รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการและวางแผน
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. รองศาสตราจารย์ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์
อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
มหาวิทยาลัยรังสิต
4. ดร. จุฬา สุขมานพ
ผู้เชี่ยวชาญศูนย์สารสนเทศการขนส่งและการจราจร
กระทรวงคมนาคม
5. นายสุธีระ อริยวงกิจ
ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและพาณิชย์นาวิ
กระทรวงคมนาคม
6. นายเสรี อติภัทระ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ 9
ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ภาคผนวก ข.
สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ

สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า (2546-2555)
โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน (Connoisseurship)
วันจันทร์ที่ 16 มิถุนายน 2546 เวลา 13.00-16.30 น.
ณ ห้องประชุม 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 12

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์
อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิทวุฒิศักดิ์
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและวางแผน มหาวิทยาลัยรังสิต
4. ดร. จุฬา สุขมานพ
ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ สำนักงานรางทางบก
5. ผชช. สุธีระ อริยะวงกิจ
ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจการขนส่ง สำนักรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม
6. ผชช. เตวี อติภัทระ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ 9 ศูนย์สารสนเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้ดำเนินการอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา วิทวุฒิศักดิ์

วัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2546-2555

1. ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้สนใจและประชาชนทั่วไป
2. ให้กลายเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการขนส่งในภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิก
3. เป็นศูนย์ผลิตองค์ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
4. เป็นศูนย์กลางบริการองค์ความรู้ด้านพาณิชยนาวิเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
5. เป็นศูนย์กลางบริการพาณิชยนาวิที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นทั่วโลก
6. เป็นศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านพาณิชยนาวิอาเซียน

“Hub of Asia= ศูนย์วิทยบริการพาณิชยนาวิแห่งเอเชีย-แปซิฟิก”

ปัญหา/อุปสรรค และจุดอ่อนเป็นตัวตั้ง

1. ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสารด้านการขนส่งทางน้ำยังกระจายมืออยู่หลายแห่ง มิได้มีการรวบรวมไว้ให้อยู่เป็นแหล่งเดียว
2. พัฒนา/สรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามภารกิจ
3. ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร อัตรากำลัง ตำแหน่งบุคลากรให้มีศักยภาพ พัฒนาInfrastructure สิ่งแวดล้อม Public/Commercial
4. ปรับปรุงโครงสร้างภาครับ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารห้องสมุด ต้องทำงานเป็นทีม
5. กำหนดศักยภาพผู้บริหาร

กลยุทธ์ กรอบ เน้น R&D สิ่งแวดล้อม/Public/Commercial

1. ดำเนินการจัดระบบให้บริการแก่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในประเทศและภูมิภาค ได้แก่ บุคลากรภายในองค์กร และบุคลากรภายนอกองค์กร
2. ให้บริการเชิงรุก โดยพัฒนาให้ข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กลายเป็นศูนย์กลางความรู้ด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีอย่างเป็นพลวัตและเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
3. เสริมสร้างความสัมฤทธิ์แก่ศูนย์สารสนเทศอื่น ๆ ภายในประเทศและทั่วโลก
4. ให้บริการSoftware สำหรับบูรณาการสารสนเทศ

ระยะเวลาในการดำเนินงาน มี 3 ระยะ

1. แผนชาติ
2. แผนหลักพาณิชย์นาวี
3. แผนยุทธศาสตร์ 12 เดือน

เน้น การพัฒนาโครงสร้างเงินทุน จึงจะได้ผลประโยชน์ชัดเจน (ดู Model พาณิชยนาวียุโรป เน้น ภาษาดังประเทศ ASIAN&EU)

- บูรณาการด้วยการเสริมสมรรถนะในการแข่งขันให้เป็นสถาบัน องค์การอิสระ พาณิชยนาวีของประเทศที่เป็นDigital/paperless-Distribute/Diskettes&CD/Obni-Present
- ตัวอย่าง พาณิชยนาวีของยุโรป /South East Asia/Pacific/ซึ่งมีวัฒนธรรมตรงข้าม
-

วิสัยทัศน์ 10 ปี

มองในภาพรวมแบบ มหภาค Global-Take Over & Merge ฯลฯ

1. เอเชีย พัฒนาเชิงลึก-กว้าง

2. อาเซียน รวมตัวในเชิงลึก
3. อาเซียน ตะวันออก ไทย-จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ยุโรป USA.-Asia Bond
4. Digital สร้างศูนย์การใช้ IT Obni-Present
5. Stakeholder หมายถึง ผู้ทำการค้าระหว่างประเทศ ชาวต่างประเทศ ผู้ประกอบการขนส่ง
ผู้จัดการขนส่ง วิชาการ ภาครัฐราชการ ธนาคาร การประกันภัย ท่าเรือ

ผู้บริหารเฉพาะด้านพาณิชย์นาวีตัดสินใจ เลือก

“ ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีนานาชาติ”

“ศูนย์วิทยบริการพาณิชย์นาวีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก”

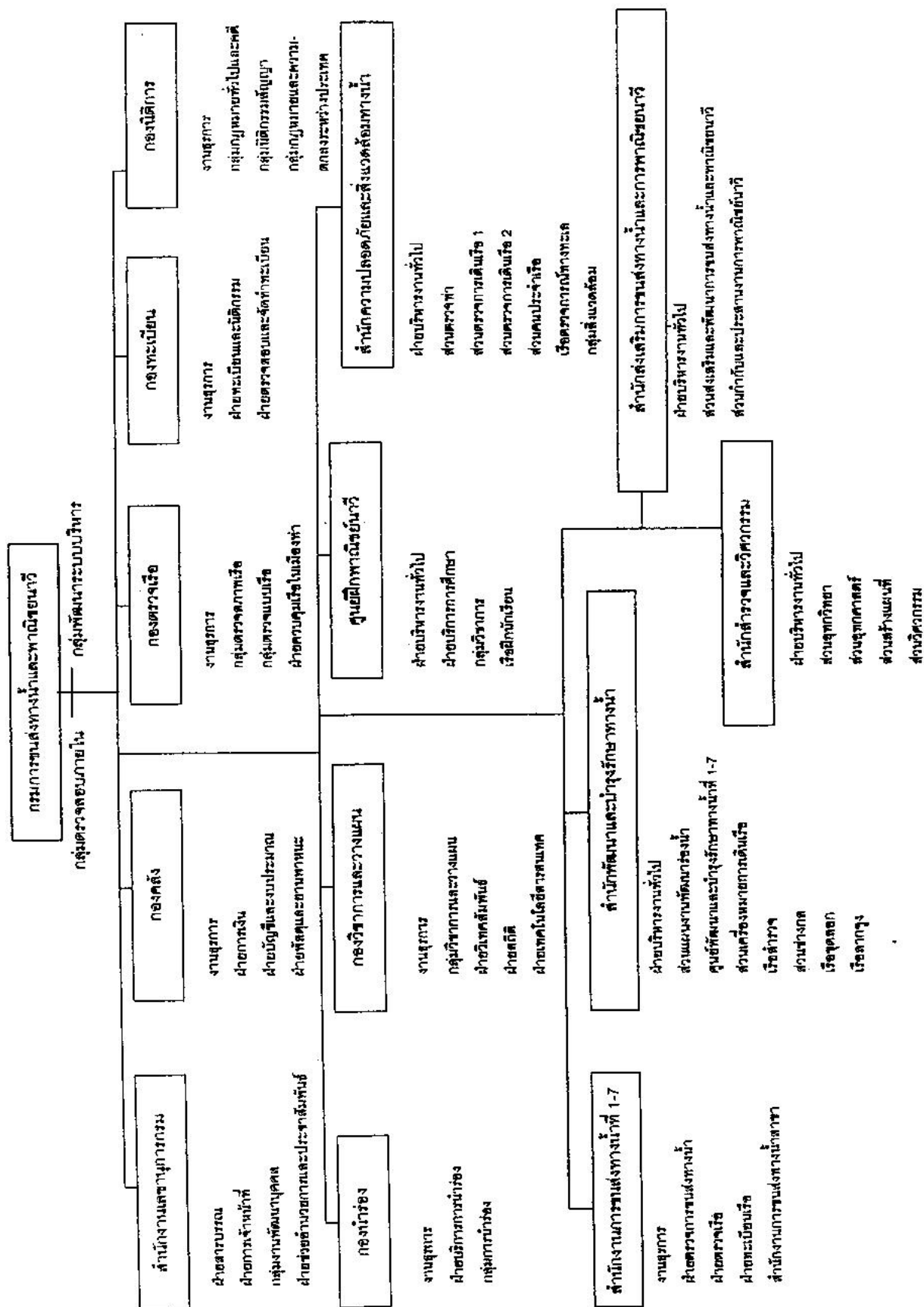
ภาคผนวก ค.

สรุปผลการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการและการแบ่งงานภายใน

สรุปผลการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารจัดการห้องสมุด ปัจจุบัน ห้องสมุดสังกัด สำนักงานเลขานุการกรม ฝ่ายช่วยอำนวยการและประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารห้องสมุด หรือคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ยังไม่มีแผนผังการแบ่งสายงานบังคับบัญชา
2. หน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่มีการมอบหมายงานอย่างเป็นทางการลักษณะอักษรอย่างชัดเจน
3. งบประมาณ ได้รับการจัดสรร ปีละไม่เกิน 70,000บาท ซึ่งต่ำกว่าเกินมาตรฐานห้องสมุด เฉพาะ พ.ศ. 2544
4. ทรัพยากรสารสนเทศและเครื่องคอมพิวเตอร์ มีใช้ภายในห้องสมุด ดังนี้
 - มี Server จำนวน 1 เครื่อง
 - เครื่องคอมพิวเตอร์ถูกขาย 3 เครื่อง
 - เครื่องScanner จำนวน 1 เครื่อง
 - เครื่อง Printer จำนวน 4 เครื่อง
 - เครื่องถ่ายเอกสาร จำนวน 1 เครื่อง
 - หนังสือภาษาไทย จำนวน 3,061 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 1,798 เล่ม
 - หนังสือพิมพ์รายวัน 12 ฉบับ ต่อวัน และห้องสมุดสาขา มี 7 ฉบับต่อวัน
 - วารสารภาษาไทย ที่เป็นสมาชิกบอกรับประจำ จำนวน 5 รายการ
 - วารสารที่ได้รับอภิสิทธิ์นันทนาการ จำนวน 20 รายการ
 - จัดทำข่าวภาคฤดูร้อน โดยเฉลี่ยวันละ 10 เรื่อง คัดเลือกนำเสนอผู้บริหารทุกเช้า
 - โครงการร่วมมือระหว่างห้องสมุด เดิมห้องสมุดสาขามี 14 แห่ง ปัจจุบัน คิดต่อประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ 2 แห่ง
 - รับฝึกงานนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รวม 3 รุ่น
 - การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และอินทราเน็ต อยู่ระหว่างดำเนินการของฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เดิม ห้องสมุดสาขามีการจัดทำLinkข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและระบบอินทราเน็ตแล้ว ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

- ระบบการจัดการฐานข้อมูล อยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นของผู้ใช้บริการ
 - ผู้เข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุด ประมาณวันละ 30 คนโดยเฉลี่ย ทั้งนี้ไม่บันทึกข้อมูลสำหรับผู้ใช้บริการที่เข้านั่งอ่านหนังสือและไม่สืบค้นข้อมูล
 - ให้บริการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำหรับประชาชน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540
5. อาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด ไม่มีการจัดซื้อใหม่ ใช้ครุภัณฑ์เก่าที่ไม่เหมาะสมกับการใช้งานในห้องสมุด พื้นที่คับแคบ แสงสว่างไม่เพียงพอ บริเวณลานจอดรถไม่เพียงพอพื้นที่ใช้สอยมีน้อยและต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะกำหนด
 6. บุคลากร มีจำนวน 3 อัตรา คือ บรรณารักษ์ 2 อัตรา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 2 อัตรา มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีทางสาขาบรรณารักษศาสตร์
 7. มาตรฐานด้านเทคนิค ใช้ระบบการจัดเก็บด้วยระบบทศนิยมดิวอี้ แต่ห้องสมุดสาขาทำหนักงานส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ใช้ระบบการจัดเก็บ L.C. มีชั้นจัดเก็บหนังสือด้วยระบบตู้แบบพวงมาลัย

ภาคผนวก ง.

**สรุปสาระสำคัญแผนปฏิบัติการปี 2548
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี**

สรุปสาระสำคัญ

แผนปฏิบัติการปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

1. วิสัยทัศน์กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี ตลอดจนสนับสนุนให้มีการกระจายการขนส่งทางน้ำอย่างเหมาะสมและมีความเชื่อมโยงอันเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการค้าและบริการส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

2. พันธกิจ

- 2.1 ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมายว่าด้วยเรือโค่นกัน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชยนาวีและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำ
- 2.3 ดำเนินการจัดระเบียบการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวี
- 2.4 ร่วมมือและประสานงานกับองค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านการขนส่งทางน้ำ พาณิชยนาวีและในส่วนที่เกี่ยวกับอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศ
- 2.5 ปฏิบัติการอื่นใดตามกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวง หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3. แผนปฏิบัติการปี 2548 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้พิจารณาจัดทำและดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์รัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนหลักการขนส่ง พ.ศ. 2542-2549 กระทรวงคมนาคม นโยบายรัฐบาลที่ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเน้นศักยภาพการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาด้านความสะดวกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนซึ่งการพัฒนาต่างๆต้องคำนึงถึงการรักษาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

3.1 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2548 ข้อ 2.4 การเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพของระบบขนส่ง

3.2 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์รัฐบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 1: เพิ่มขีดความสามารถของระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการคมนาคมขนส่งให้มีความคุ้มค่าและทั่วถึงเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ผลิตและเชื่อมโยงโครงข่ายระบบขนส่งมวลชน ระบบขนส่งสาธารณะทั้งคนและสินค้า และขยายโอกาสการเดินทางสัญจรอย่างเสมอภาคโดยทั่วถึงกัน

3.3 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม

ยุทธศาสตร์ที่ 1: เพิ่มขีดความสามารถของระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการคมนาคมขนส่งให้มีความคุ้มค่าและทั่วถึงเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2: ผสานและเชื่อมโยงโครงข่ายระบบขนส่งมวลชน ระบบขนส่งสาธารณะทั้งคนและสินค้า และขยายโอกาสการเดินทางด้วยจราจรอย่างเสมอภาคโดยทั่วถึงกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3: ทำให้ระบบการคมนาคมขนส่งมีความปลอดภัย มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4: เพิ่มการใช้ประโยชน์จากระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่มีอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : สร้างศักยภาพการบริหารจัดการ กำกับ ดูแล ที่ดีโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการต่อประชาชน

3.4 สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การบริหารจัดการที่ดี เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการผลักดันให้ทุกยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนไปได้โดยให้ความสำคัญกับ

(1.1) การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใสโดยปรับโครงสร้าง ลดขนาด และปรับบทบาทให้สอดคล้องระบบราชการแนวใหม่ มีระบบข้อมูลที่มีเอกภาพและเป็นเครือข่าย เชื่อมโยงกัน ระบบงบประมาณเป็นแบบมุ่งผลลัพธ์ตามยุทธศาสตร์ของแผนชาติ รวมทั้งปรับปรุงระบบกฎหมาย ส่งเสริมการใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิประชาชนและสนับสนุนให้สื่อและประชาชนมีบทบาท ตรวจสอบกระบวนการยุติธรรม

(1.2) การกระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างโปร่งใส โดยเตรียมความพร้อมและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม

(1.3) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ทั้งในภาคการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยปรับปรุงกฎระเบียบให้ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ กำหนดแนวทางการปราบปรามและป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรมและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ

(1.4) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อระบบบริหารจัดการภาครัฐและระบบการเมืองที่โปร่งใส โดยสนับสนุนบทบาทขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและสื่อในการตรวจสอบนักการเมืองและข้าราชการ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกของทุกฝ่ายให้มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

(1.5) การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน ให้มีความโปร่งใส มีระบบการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ รักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

(1.6) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้มีค่านิยมที่ถูกต้องเป็นภูมิคุ้มกันสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกให้ดำเนินชีวิตโดยยึดทางสายกลาง ความพอเพียงมีคุณธรรมมีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิของผู้อื่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

(2.1) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโดยปฏิรูประบบสุขภาพให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เน้นการป้องกัน ปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ยกระดับทักษะฝีมือของคนไทยให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถคิดเป็น ทำเป็น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

(2.2) การส่งเสริมให้คนมีงานทำ โดยมุ่งสร้างผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวและผู้ประกอบการขนาดเล็ก กระจายโอกาสการมีงานทำในทุก ๆ พื้นที่ทั่วประเทศ ขยายการจ้างงานนอกภาคเกษตรและส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในต่างประเทศ เพื่อขยายตลาดแรงงานใหม่ ๆ ให้แก่แรงงานไทย

(2.3) การปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อสร้างหลักประกันแก่คนทุกช่วงวัย โดยเพิ่มประสิทธิภาพระบบหลักประกันสังคม เครือข่ายความร่วมมือของท้องถิ่นในการร่วมรับผิดชอบการบริการทางสังคม ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ปรับปรุงรูปแบบการคุ้มครองกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส

(2.4) การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระบาดวิทยาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาปราบปรามและดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด รวมทั้งปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

(2.5) การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์การทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์การพัฒนาเอกชน อาสาสมัคร และสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งในการดูแล และพัฒนาสมาชิกในทุกด้าน สร้าง และปลูกจิตสำนึกในความรักชาติ และความเป็นไทยอย่างจริงจังสนับสนุนบทบาทสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ในการทำนุและพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสื่อมวลชนทุกประเภทให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ

(3.1) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สร้างภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชน ให้เกิดความสงบ สะอาด สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัยรวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

(3.2) การแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทและเมืองภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ปรับกระบวนการและจัดการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นองค์รวม พัฒนาศักยภาพเพิ่มขีดความสามารถให้คนจนพึ่งตนเองมากขึ้น และแก้ปัญหาเชิงระบบ และโครงสร้างโดยมีการปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ ปฏิรูปกฎหมาย และปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อสร้างโอกาสให้คนจนสามารถเข้าถึงบริการรัฐได้อย่างทั่วถึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมไม่ขัดต่อกฎระเบียบ

(3.3) การสร้างความเชื่อมโยงของการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล เพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนในพื้นที่ โดยพัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมืองทั้งภาคเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาดในเมืองและตลาดโลกการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต

ธุรกิจชุมชนกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและธุรกิจขนาดใหญ่ และพัฒนาผู้ประกอบการในชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ในระดับต่าง ๆ

(3.4) การจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการที่ยึดพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วม และเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีคนดีและระบบดี เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ โดยปรับกลไกการจัดการพื้นที่และเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับ

(4.1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยปรับกลไกและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนไทยให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชาติเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และมีการจัดทำฐานข้อมูลระดับพื้นที่ เพื่อการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

(4.2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยคุ้มครองและกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศและมีการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับสมรรถนะจัดทำแผนหลักฟื้นฟูชายฝั่งทะเลไทยให้คืนความอุดมสมบูรณ์ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและฟื้นฟูทรัพยากรดินให้สามารถใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

(4.3) การอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน

(4.4) การบริหารจัดการปัญหามลพิษอย่างมีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมการพัฒนาาระบบกำจัดของเสียอันตรายที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง พัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ควบคุมไปกับการปรับปรุงมาตรฐานจัดการมลพิษให้ได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การบริหารเศรษฐกิจส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับ

(5.1) การดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตเศรษฐกิจและช่วยกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม โดยการดูแลสภาพคล่องและรักษาเสถียรภาพด้านราคาและอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสม สร้างความเข้มแข็งและระบบระวังภัยของภาคการเงิน ปรับปรุงการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และปรับปรุงบทบาทของภาคการเงินในการกระจายความเจริญและความเป็นธรรม ตลอดจนเพิ่มบทบาทของตลาดทุนเพื่อกระตุ้นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและให้เป็นทางเลือกของแหล่งระดมทุนของประเทศ

(5.2) การดำเนินนโยบายการคลังและสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเพิ่มการใช้จ่ายและใช้มาตรการภาษีสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ รักษาวินัยทางการคลังและบริหารหนี้สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารรายได้รายจ่ายและทรัพย์สินของรัฐเพื่อความยั่งยืนของฐานะการคลังในระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมระบบการออมของประเทศ ตลอดจนกระจายอำนาจการคลังและถ่ายโอนภารกิจสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

(5.3) การเตรียมความพร้อมของเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีภูมิคุ้มกันจาก

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยเน้นสร้างความพร้อมในการเจรจาต่อรองทางการค้า และประสานกลไกความร่วมมือเพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศ ให้มีความสำคัญกับ

(6.1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและการค้าโดยพัฒนาคุณภาพคนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตและวิธีการผลิตในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ตรงความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างสมดุลระหว่างการผลิตกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระจายความเสี่ยงที่เกิดจากการเปิดเสรี การค้าและการลงทุน และเสริมความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจยุคใหม่

(6.2) การเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มสมรรถนะภาคการผลิตและบริการ โดยใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้พัฒนาขึ้นแล้วให้คุ้มค่า และพัฒนาให้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาตรฐาน

(6.3) การผลักดันขบวนการเพิ่มผลผลิตของประเทศ โดยการพัฒนากลไกในการเพิ่มผลผลิตทั้งการพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือภาครัฐและประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

(6.4) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และระบบสหกรณ์ ให้เป็นฐานรากที่เข้มแข็งในการสร้างรายได้ของประเทศ ตลอดจนเน้นความเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและบริการอย่างเป็นระบบครบวงจร

(6.5) การปรับปรุงระบบเจรจาและความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศ ให้มีเอกภาพ เสริมสร้างอำนาจต่อรองของไทยในเวทีเศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค

(6.6) การส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจายรายได้โดยพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทยและการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 7: การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความสำคัญกับ

(7.1) การประยุกต์ใช้และการพัฒนาเทคโนโลยี โดยเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในภาคการผลิตและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาตามศักยภาพของคนไทย โดยสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี เน้นการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้า กระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อลดข้อกฏมิปัญญาท้องถิ่นและลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

(7.2) การเสริมสร้างพื้นฐานความคิดแบบวิทยาศาสตร์ พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถเลือก รับ ประยุกต์ใช้และพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(7.3) การยกระดับการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสารช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(7.4) การบริหารการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มุ่งประสิทธิผลให้นำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้โดยกระตุ้นให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในขณะที่ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนคและนักวิชาการมีส่วนร่วม

3.5 สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล(เมื่อเดือนกุมภาพันธ์2544)ที่เกี่ยวข้องกับกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีนโยบายข้อ 3.3 : ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือ หนทางสำคัญของการนำรายได้ กระแสเงินสดเข้าสู่ประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานของการบริการ เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบ การให้บริการและการท่องเที่ยวและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว ดังนี้

3.3.1 ด้านการพัฒนาภาคบริการ

(1) ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน อันจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย ทั้งด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคบริการ การพัฒนารูปแบบการให้บริการและการพัฒนาเทคโนโลยีและ โครงสร้างพื้นฐาน

3.3.2 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

(1) เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาค ทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

(5) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจังตาม

นโยบายข้อ 5: ด้านการคมนาคม

(1) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายคมนาคมขนส่ง และสื่อสารบนพื้นฐานของการเกื้อหนุนการผลิต การสร้างงานและสร้างรายได้

(3) ปรับปรุงและพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและเครือข่ายการคมนาคมภายในประเทศให้เชื่อมต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

(4) ส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกในภูมิภาค พัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

(5) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นระบบอย่างจริงจัง เพื่อสนับสนุนภาคการส่งออกของประเทศ โดยส่งเสริมการพัฒนาองเรือไทยและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็ง การก่อสร้างและบริหารจัดการท่าเรือน้ำลึกให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

(6) สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยของการเดินเรือทั้งทางน้ำและทางทะเลในประเทศเพื่อนบ้าน

นโยบายข้อ 7 : นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รัฐบาลตระหนักว่าการกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยให้กลับฟื้นตัวนั้นจำเป็นต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาภาคการผลิตและบริการด้านนโยบาย

(3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารและการจัดการสมัยใหม่เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม ต้นทุนต่ำ สามารถพัฒนาและขยายได้อย่างยั่งยืน

3.6 สอดคล้องกับแผนหลักการขนส่ง พ.ศ. 2542-2549 กระทรวงคมนาคม

นโยบายที่ 1 เป็นการเพิ่มความปลอดภัยในระบบการขนส่ง

นโยบายที่ 2 เป็นการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากระบบการขนส่ง

นโยบายที่ 3 เร่งรัดการพัฒนาระบบการเชื่อมต่อระหว่างการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ อย่างมี

ประสิทธิภาพ

นโยบายที่ 5 ขยายโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงบริการการขนส่งในภูมิภาคและชนบทให้เพียงพอต่อความต้องการ

นโยบายที่ 7 พัฒนาประสิทธิภาพและปรับบทบาทขององค์กรของรัฐทางด้านการขนส่ง

นโยบายที่ 9 ด้านการเชื่อมโยงระบบการขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้านและการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการขนส่งของภูมิภาค

4. การกิจและการแบ่งส่วนราชการ

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงคมนาคม มีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุมและบริหารงานด้านการคมนาคมขนส่งทางน้ำ ได้แก่ การเดินเรือ การจดทะเบียนเรือ การนำร่อง การใช้ยานพาหนะทางน้ำทุกประเภท เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางน้ำให้อยู่ในสภาพดีปราศจากมลภาวะ นอกจากนี้ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวียังทำหน้าที่สำคัญในการพัฒนางานด้านการขนส่งทางน้ำอื่น ๆ ที่สำคัญของประเทศ กล่าวคือ การพัฒนาท่าเรือ หรือสถานีขนส่งทางน้ำ การพัฒนาร่องน้ำทางเดินเรือด้วยการขุดลอกและก่อสร้างเขื่อนกันทรายกันคลื่น เขื่อนป้องกันคลื่นพัง การวางเครื่องหมายบังคับร่องน้ำทางเดินเรือ การจัดท่าแพนที่ร่องน้ำต่าง ๆ การควบคุมและป้องกันการรุกรานน้ำ และการผลิตบุคลากรประจำเรือทุกระดับชั้น ให้ได้มาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้ก่อตั้งขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลานานถึง 147 ปี มีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติเพื่อควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายจำนวนมาก มีอธิบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด รวมทั้งรองอธิบดีอีก 3 ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญ 1 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนัก 4 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ผู้อำนวยการสำนักงาน 15 ตำแหน่ง และหัวหน้าสำนักงานสาขา 40 ตำแหน่ง

ปัจจุบัน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี แบ่งส่วนราชการภายใน เป็นหน่วยงานส่วนกลางประกอบด้วย หน่วยงานระดับกอง รวม 12 กอง และหน่วยงานภูมิภาคที่มีฐานเทียบท่ากอง 7 หน่วยงาน พร้อมสาขา 40 แห่ง ดังนี้

- สำนักงานเลขานุการกรม ดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไปและปฏิบัติงานสารบรรณของกรม

ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวกและงานเลขานุการกรม จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของกรมฯ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร ผลการปฏิบัติงานและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของกรม ดำเนินการอื่นใดที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ โดยของกรมและปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

- กองคลัง ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคาร สถานที่และยานพาหนะของกรมและปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- กองทะเบียนเรือ ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือ การทำนิติกรรมเกี่ยวกับเรือ และการควบคุมหมายเลขทะเบียนเรือตามกฎหมายว่าด้วยเรือไทย ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตให้เรือตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- กองนิติการ ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทยกฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันเรือ โคนกั้น กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชย์นาวีและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา การส่งเสริม การกำกับ การคุ้มครอง และการประสานงานการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวี รวมทั้งศึกษา วิเคราะห์ติดตามการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและจัดทำอนุสัญญา สนธิสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวีและปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- กองนำร่อง ดำเนินการเกี่ยวกับการนำร่องตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตเป็นผู้นำร่องและปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- กองตรวจเรือ ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสภาพเรือ เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้าอุปกรณ์และเครื่องใช้ประจำเรือตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย และกฎหมายว่าด้วยเรือไทยเพื่อประกอบการออกและต่อใบอนุญาตว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย

- สำนักสำรวจและวิศวกรรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจและสร้างแผนที่เส้นทางเดินเรือจัดระบบการสำรวจ การจัดเก็บและการใช้ประโยชน์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่องน้ำ ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิศวกรรม การก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำและร่องน้ำทางเดินเรือและปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดลอมทางน้ำ ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ตรวจตราและปราบปรามเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันเรือ โคนกั้น และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าวดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดมิให้ล่วงล้ำลำน้ำหรือกีดขวางทางเดินเรือ ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านสถานะแวดลอมทางน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบความรู้ผู้ทำการ ในเรือ การจดทะเบียน ควบคุมคนประจำเรือ และการออกหนังสือคนประจำเรือ รวมทั้งการจ้างและเลิกจ้างคนประจำเรือ และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- กองวิชาการและวางแผน ดำเนินการ จัดทำเป้าหมาย นโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีของประเทศ จัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงานของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาระบบ รูปแบบและวิธีการด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี จัดทำโครงการขอความช่วยเหลือทางวิชาการจาก

ต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ จัดทำสถิติเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ พัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีของประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์ข้อมูลของกรม และปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต ฝึกอบรม และพัฒนาคนประจำเรือ และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย
- สำนักพัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำ ดำเนินการเกี่ยวกับการขุดลอกและรักษาร่องน้ำทางเดินเรือ และงานเครื่องหมายการเดินเรือในลำแม่น้ำ และบริเวณชายฝั่งและปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย
- สำนักส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตลอดจนติดตามปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กำกับดูแลการประกอบกิจการพาณิชยนาวี ประสานงานกับหน่วยราชการและเอกชน เพื่อให้มีการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
- กำกับดูแลมาตรฐานของบุคลากรและสถานศึกษาด้านพาณิชยนาวี ตลอดจนระกาศนียบัตรวิชาชีพของบุคลากรด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 1-7 ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันเรือโดนกัน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชยนาวี และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้รับมอบหมายในเขตพื้นที่ที่อธิบดีกำหนด และปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย โดยเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากอง 7 หน่วยงาน พร้อมสาขา 40 แห่ง ดังนี้

- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 1 (เชียงใหม่)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 2 (พระนครศรีอยุธยา)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 3 (สมุทรสงคราม)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 4 (สงขลา)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 5 (ภูเก็ต)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 (ชลบุรี)
- สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 7 (หนองคาย)

5. ในปีงบประมาณ 2548 ได้รับจัดสรรงบประมาณ จำนวน 2,637.553 ล้านบาท

แผนยุทธศาสตร์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

แผนยุทธศาสตร์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

1. ส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสาขา
รองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการจัดการต่อเนื่องระบบ โลจิสติกส์
2. การพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอและต่อเนื่องตลอดจนเชื่อมโยงกับ
การขนส่งระบบอื่นเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการสัญจร(Mobility)
3. พัฒนาการกำกับ ดูแล ด้านความปลอดภัยของการขนส่งทางน้ำ เพื่อให้เกิดความสะดวก
รวดเร็ว และปลอดภัย
4. สร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านการขนส่งทางน้ำและการบริการกิจการบ้านเมืองที่ดี

วิสัยทัศน์

พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำให้มีความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและ
ปลอดภัยและมีการจัดการสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้มีการกระจายการขนส่งทางน้ำอย่าง
เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงอันเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการค้าและบริการส่งผลให้
มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น

พันธกิจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยเรือไทย กฎหมาย
ว่าด้วยเรือโดนกัน กฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมการพาณิชยนาวี และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำ
3. ดำเนินการจัดระเบียบการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวี
4. ร่วมมือและประสานงานกับองค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศในด้านการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและในส่วนที่เกี่ยวกับอนุสัญญาและ
ความตกลงระหว่างประเทศ
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวง
หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เป้าประสงค์และกลยุทธ์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

เป้าประสงค์(Goals)	กลยุทธ์ (Strategies)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการคมนาคมขนส่งทางน้ำและการเชื่อมโยงส่งเสริมการขนส่งระบบโลจิสติกส์อย่างบูรณาการ	1. ส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสาขาหรือระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการจัดการอย่างต่อเนื่องระบบ โลจิสติกส์	- คณะกรรมการตรวจการจ้างโครงการก่อสร้างปรับปรุงท่าเทียบเรือบนกประสงค์ระนอง จ.ระนอง
2. ประชาชนได้รับระบบการจราจรขนส่งทางน้ำที่มีความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย	2. การพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอและต่อเนื่องตลอดจนเชื่อมโยงกับการขนส่งระบบอื่น เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการสัญจร(Mobility) - งานจ้างเหมาขุดลอกร่องน้ำทางเข้าท่าเรือกรุงเทพ ร่องที่ 2 - งานก่อสร้างท่าเรือบริเวณอ่าวปอ จ.ภูเก็ต	- สำนักพัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำ คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาและคณะกรรมการตรวจการจ้างงานจ้างเหมาขุดลอกร่องน้ำทางเข้าท่าเรือกรุงเทพ ร่องที่ 2 - สำนักสำรวจและวิศวกรรม คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาและคณะกรรมการตรวจการจ้างงานจ้างเหมาขุดลอกร่องน้ำ ท่าเข้าท่าเรือกรุงเทพ ร่องที่ 2
3. เพิ่มความปลอดภัยในระบบการขนส่งทางน้ำ	3. พัฒนาการกำกับดูแล ด้านความปลอดภัยของการขนส่งทางน้ำเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย	- สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ กองน้ำร้องกองตรวจเรือ สำนักคนประจำเรือและสำนักงานการขนส่งทางน้ำภูมิภาคที่ 1-7 และสาขา
4. เสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารด้วยระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Governance)	4. สร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านการขนส่งทางน้ำและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี	- กองนิติการ กองทะเบียนเรือ

ภาคผนวก จ.
ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2544

ประกาศ
 สภาคณบดีแห่งประเทศไทย
 ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๔๔

ตามที่ได้มีประกาศสภาคณบดีแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๔๓ และสมาชิกของสภาคณบดีแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดเฉพาะประเภทต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับของการดำเนินงานให้มีมาตรฐานตั้งแต่ 31 กรกฎาคม ๒๕๔๓ เนื่องจากปัจจุบันได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาขององค์กรเพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐานสากล คณะกรรมการบริหารชมรมห้องสมุดเฉพาะ จึงเห็นสมควรปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาดังกล่าว และให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของห้องสมุดยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสนองตามประกาศพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๔๔ ฉบับนี้ได้รับการพิจารณาและเห็นชอบโดยคณะกรรมการมาตรฐานห้องสมุดและคณะกรรมการบริหารสภาคณบดีแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้ว

ตอนที่ ๑ โครงสร้างการบริหาร

ห้องสมุดเฉพาะ หมายถึง ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร หรือเรียกชื่ออื่นที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง ห้องสมุดเฉพาะแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังต่อไปนี้

- ห้องสมุดในหน่วยงานของรัฐ คือ ห้องสมุดกระทรวง กรม กอง
- ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจ และห้องสมุดเอกชน
- ห้องสมุดสมาคม ชมรมวิชาชีพ และห้องสมุดมูลนิธิ
- ห้องสมุดธนาคารและสถาบันการเงิน
- ห้องสมุดสถาบันวิจัย
- ห้องสมุดคณะวิชาในมหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดองค์กรระหว่างประเทศ และ สถาบันนานาชาติ
- ห้องสมุดเฉพาะอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอด เป็นต้น

ในความหลากหลาย ทั้งในเชิงปริมาณของห้องสมุดและในสาขาวิชานั้น ห้องสมุดเฉพาะควรมีโครงสร้างการบริหาร ดังนี้

๑.๑ ห้องสมุดเฉพาะมีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการบริหาร การปฏิบัติงาน การศึกษา การวิจัย และการพัฒนาทั้งบุคลากร และองค์กรเจ้าสังกัด

๑.๒ ห้องสมุดเฉพาะควรเป็นหน่วยงานเอกเทศ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงกับผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เพื่อสะดวกในการบริหารงาน และเป็นศูนย์กลางที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถใช้บริการได้

๑.๓ ห้องสมุดเฉพาะควรมีฐานะ เทียบเท่าหน่วยงานทางวิชาการในองค์กรหรือในสังกัดเดียวกัน เช่น ห้องสมุดของกรมควรมีฐานะเป็นกองหรือสำนัก หรือ เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าห้องสมุดกอง ควรมีฐานะเป็นกลุ่มงานหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า

๑.๔ หน่วยงานเจ้าสังกัดหรือองค์กรควรแต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุดทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานห้องสมุดรวมทั้งการพิจารณาจัดสรรแหล่งทุนสนับสนุนกิจการห้องสมุด คณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงานทางวิชาการ ในองค์กรร่วมเป็นกรรมการ โดยมีหัวหน้าห้องสมุดเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบายในการดำเนินงานห้องสมุด

ตอนที่ ๒ หน้าที่ความรับผิดชอบ

ห้องสมุดเฉพาะมีหน้าที่จัดหาเก็บรวบรวมและพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ที่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้จัดทำ สารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย รายงานการประชุมทางวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน ดนตรีฉบับ ตัวเขียน โสตทัศนวัสดุ ตลอดจนทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในสาขาวิชาเฉพาะและในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ของทรัพยากรสารสนเทศทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้น ห้องสมุดเฉพาะจึงเป็นแหล่งให้บริการบุคลากรซึ่งมีความชำนาญพิเศษเป็นที่ปรึกษา และมีบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือนักวิชาการที่มีความเข้าใจในสาขาวิชาอย่างลึกซึ้งเพียงพอเพื่อให้บริการได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และต้องการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาห้องสมุดเฉพาะควรจัดทำรายงานสรุปภารกิจและกิจกรรมประจำปี เสนอต่อหน่วยงานเจ้าสังกัดและเผยแพร่ต่อสมาชิกและผู้ใช้บริการ

ตอนที่ ๓ บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

๓.๑ ห้องสมุดเฉพาะต้องมีบริการสารสนเทศที่จำเป็น ได้แก่ บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการข่าวสารทันสมัย บริการเลือกสรรสารสนเทศเฉพาะบุคคล บริการตอบ

คำถามและช่วยค้นคว้าทางวิชาการ บริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศ และบริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุด ส่วนบริการอื่น ๆ เช่น การเผยแพร่สารสนเทศ ให้พิจารณาจัดให้ตามความเหมาะสมทันความต้องการของผู้ใช้บริการ

๓.๒ ห้องสมุดเฉพาะควรให้ความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดและหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสังกัด ในการผลิตสื่อสารสารสนเทศตลอดจนให้บริการในระบบเครือข่ายเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ เพื่อให้คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

ตอนที่ ๔ ทรัพยากรสารสนเทศ

๔.๑ ห้องสมุดเฉพาะต้องจัดหา จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ รวบรวมและ/หรือ พัฒนารฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์และทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการให้เพียงพอแก่ผู้ใช้บริการ เพื่อการศึกษาค้นคว้าสาขาวิชาเฉพาะ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน และตรงความต้องการของหน่วยงาน ห้องสมุดเฉพาะควรมีเกณฑ์การเพิ่มทรัพยากรห้องสมุดให้เหมาะสม ควรมีทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาเฉพาะรวมกันไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ รายการ ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดควรมีแยกประเภท ดังนี้

- หนังสือวิชาการและหนังสืออ้างอิง รายงานการวิจัย และ รายงานการประชุมทางวิชาการในสาขาวิชาเฉพาะ
- วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในสาขาวิชาเฉพาะ
- ฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาสื่อสารสนเทศอื่น ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔.๒ ห้องสมุดเฉพาะต้องจัดหา และ จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่องค์กรหรือหน่วยงานเจ้าสังกัดจัดทำขึ้นให้ครบถ้วน

๔.๓ ห้องสมุดเฉพาะต้องบริหารจัดการกับทรัพยากรสารสนเทศตามข้อ ๔.๑ และ ๔.๒ อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพทันต่อพัฒนาการทางวิชาชีพ

ตอนที่ ๕ บุคลากร

๕.๑ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะควรประกอบด้วย บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตามความจำเป็น

๕.๒ ห้องสมุดเฉพาะควรมีตำแหน่งบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักวิชาการ อย่างน้อย ๑ อัตรา ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอย่างน้อย ๑ อัตรา และตำแหน่งเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลอย่างน้อย ๑ อัตรา

๕.๓ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะควรมีคุณวุฒิ ดังนี้

๕.๓.๑ บรรณารักษ์ต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์

๕.๓.๒ นักเอกสารสนเทศต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาเฉพาะ

๕.๓.๓ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดต้องได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ทางประเภทพาณิชยกรรม หรือตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ หรือ พนักงานธุรการต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้

๕.๓.๔ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพ

๕.๔ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะสมควรได้รับการสนับสนุนให้เพิ่มพูนความสามารถทางวิชาชีพโดยให้เข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ การฝึกอบรม และการศึกษาต่อ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถทันต่อความก้าวหน้าโดยเฉพาะทางวิชาการสารานเทศ

๕.๕ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นสมาชิกวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๕.๖ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะควรได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร

๕.๗ บุคลากรห้องสมุดเฉพาะควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการขององค์กรหรือหน่วยงานเข้าสังกัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเรียนรู้ภารกิจของหน่วยงานและนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในห้องสมุด

๕.๘ การเพิ่มอัตราบุคลากรควรพิจารณา ดังนี้

๕.๘.๑ ห้องสมุดเฉพาะที่มีบริการพิเศษ ได้แก่ งานผลิตครรชนีวารสาร งานผลิตสาระสังเขป งานรวบรวมบรรณานุกรม งานบริการเลือกสรรสารานเทศเฉพาะบุคคล งานบริการโสตทัศนวัสดุ ควรเพิ่มบรรณารักษ์หรือนักเอกสารอย่างน้อย ๑ อัตรา

๕.๘.๒ ห้องสมุดเฉพาะที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินงานให้มีเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลอย่างน้อย ๑ อัตรา ในกรณีที่ห้องสมุดได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ของตนเอง ให้มีเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ๑ อัตรา และตำแหน่งอื่นนอกจากนี้ให้เพิ่มขึ้นตามความจำเป็น

ตอนที่ ๖ มาตรฐานการดำเนินงานด้านเทคนิค

ห้องสมุดเฉพาะต้องใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานสากลในการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศการรวบรวมบรรณานุกรม การทำบรรณานุกรม สารบัญ และงานเทคนิคอื่น ๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ ๗ อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

๗.๑ อาคารห้องสมุดเฉพาะ ควรเป็นห้องหรืออาคารเอกเทศ และควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่สะดวกแก่การให้บริการ มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการ และควรคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ต่อผู้ให้บริการที่เป็นผู้พิการ

- ห้องหรืออาคารห้องสมุดเฉพาะ ควรมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ มีการระบายอากาศ มีระบบควบคุมความชื้น ระบบป้องกันสารปนเปื้อนอย่างเหมาะสมและได้มาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีของผู้ให้บริการและผู้ปฏิบัติงาน

- ห้องสมุดเฉพาะควรจัดสรรเนื้อที่ภายในห้องสมุดให้มีขนาดอย่างน้อย ๓๐๐ ตารางเมตร หรือ โดยคำนวณพื้นที่สำหรับจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศจำนวน ๘๐ ตารางเมตร ต่อ ๑๐,๐๐๐ รายการ

- ควรจัดเนื้อที่ภายในห้องสมุดเฉพาะสำหรับงานบริการ โสตทัศนวัสดุ และงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดียหรือสื่อผสม อย่างน้อย ๕๐ ตารางเมตร

- ควรมีที่นั่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ของจำนวนผู้ให้บริการ โดยคิดพื้นที่ ๓ ตารางเมตรต่อผู้ให้บริการ ๑ คน

- ควรจัดพื้นที่ให้เพียงพอสำหรับบุคลากรห้องสมุดโดยคิดพื้นที่ ๕ ตารางเมตรต่อบุคลากร ๑ คน

๗.๒ ห้องสมุดเฉพาะควรมีครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและการบริการอย่างเพียงพอ และจัดหาเพิ่มให้เหมาะสมกับจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ให้บริการและบุคลากรที่เพิ่มขึ้น ครุภัณฑ์ที่ใช้ควรมีลักษณะและขนาดมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กำหนดไว้

ตอนที่ ๘ งบประมาณ

ห้องสมุดเฉพาะควรได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงบประมาณดำเนินการอย่างเพียงพอเป็นประจำทุกปี โดยในปีแรกควรได้รับไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ ของงบประมาณขององค์กรหรือหน่วยงานเจ้าสังกัด ในปีต่อ ๆ ไปควรคำนึงถึงอัตราการเพิ่มของราคาวัสดุครุภัณฑ์ทุกประเภทโดยเฉลี่ยไม่ควรได้รับงบประมาณต่ำกว่าร้อยละ ๑๐

ของจำนวนที่ห้องสมุดเคยได้รับในปีที่ผ่านมา นอกจากรายได้จากงบประมาณแผ่นดิน ห้องสมุดควรพยายามจัดหากองทุนสนับสนุนพัฒนาห้องสมุดจากแหล่งทุนอื่นตามความเหมาะสม

ตอนที่ ๕ เกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุด

ห้องสมุดเฉพาะ พึงประเมินผลงานอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยได้เกณฑ์มาตรฐาน P.S.O. ของสำนักงาน ก.พ. หรือเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยแต่ละหน่วยงาน

การประเมินพึงครอบคลุมข้อกำหนดต่อไปนี้

๕.๑ บริการ หมายถึง ความรวดเร็ว ถูกต้อง ความสามารถในการเข้าถึง และความสามารถในการสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ

๕.๒ ทรัพยากร หมายถึง ความครอบคลุม ถูกต้อง เชื่อมโยง ทันสมัย น่าเชื่อถือ ความสามารถในการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการข้อมูล

๕.๓ บุคลากร ประเมินปริมาณ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการห้องสมุด แผนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร และการได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในพันธกิจขององค์กร

๕.๔ การดำเนินงานเทคนิค เกณฑ์ประเมินได้แก่ ความถูกต้อง รวดเร็ว น่าเชื่อถือ ความสามารถในการเข้าถึงและตรวจสอบได้ และได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน

๕.๕ อาคาร สถานที่ ทรัพย์ภัณฑ์ ประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

๕.๖ งบประมาณ ประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔

(ลงนาม) สุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์

(นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์)

นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ฉ.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล	นางวาริพร ศักดิ์สมบูรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	30 ตุลาคม 2493
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 899 ก. ต.คลัง อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี วิศวกรรมบัณฑิต สาขา วรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	นักประชาสัมพันธ์ 7 สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักบริหารกลาง กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
